

Львівська обласна універсальна
наукова бібліотека

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

ПОБОРНИКИ ДЕРЖАВНОСТІ УКРАЇНИ
“ПРИЙТИ І ВМЕРТИ НА СВОЇЙ ЗЕМЛІ”
Р. ШУХЕВИЧ

Посібник

Упоряд.: І.Лешнівська, Л.Рудик, О.Шматько; Ред.
О.Букавіна; Передм. до бібліогр. частини канд. іст.
наук, доцента НУ “Львівська політехніка” І.Гаврилів.

Відповідальний за випуск *Станіслав Дикий*
Комп’ютерна верстка *Богдан Дикий*
Художнє оформлення *Роман Краєвський*

Підписано до друку 29.05.2008 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура: Таймс.
Друк офсетний. Ум. друк. арк.5,1. Ум. фарбовідб.5,3.
Обл.-вид. арк. 4,7.

Видавництво “Ліга-Прес”
79006 м. Львів, а.с 11018
Свідоцтво ДК № 200 від 27.09.2000 р.

Поборники державності
України

“ПРИЙТИ І
ВМЕРТИ
НА СВОЇЙ ЗЕМЛІ”

Романові Шухевичу
присвячується

Львів – Ліга-Прес – 2008

ББК
63.3 (4Укр3)-54
П 75

Прийти і вмерти на своїй землі. Р. Шухевич:
Посібник / ЛОУНБ; Упоряд.: І.Лешнівська, Л.Рудик,
О.Шматько; Ред. О.Букавіна; Передм. до бібліогр. частини
канд. іст. наук, доцента НУ “Львівська політехніка”
І.Гаврилів. – Львів: Ліґа-Прес, 2008. – 88 с. – (Поборники
державності України).

Упорядники: **І.Лешнівська, О.Шматько**
Упорядник бібліографічної частини **Л. Рудик**
Редактор **О.Букавіна**
Науковий редактор **І. Лешнівська**
Набір, верстка, макетування **Б.Дикий**
Відповідальна за випуск **Ю.Дурдель**

Видано за сприяння видавництва “Ліґа-Прес”
Головний редактор **С. Дикий**

© ЛОУНБ, 2008

ЗМІСТ

Частина I

Передмова	4
Переднє слово:	
<i>Лешнівська І.Ю.</i> Роман Шухевич та його місце в історії України ХХ ст.	5
<i>Лешнівська І.Ю.</i> Людина виняткового гарту	8
Літопис героя в датах	12
Методична сторінка	17
Книжкова виставка “Ставали до бою сини України. За правду, за волю, за свій ідеал”	18
Бібліографічна частина:	
Від упорядника	23
<i>Гаврилів І.О.</i> Роман Шухевич – політик, воїн, громадський діяч	24
Бібліографічний покажчик:	
Роман Шухевич – шлях життя і боротьби. Загальне	31
Славний син свого роду й рідного народу	34
Командир, революціонер, спортсмен: молоді роки Романа Шухевича	37
Contra spem spero	39
Роман Шухевич – майстер і стратег революційної збройної та політичної боротьби поневоленого народу	44
Роман Шухевич – політик і державний муж	53
Таємниці загибелі Романа Шухевича	56
По ньому тужить і калина в лузі. Спогади	59
Невмируща пам’ять серця (<i>вшанування пам’яті</i>)	64
Командир Армії Безсмертних (<i>вірші, пісні, світлини</i>)	70
Іменний покажчик	75
Географічний покажчик	83
Список періодичних видань, використаних у бібліографії	84
	87

Ратуша. *Львів*
Самбірські вісті. *Самбір (Львівська обл.)*
Свобода. *Нью-Йорк. США*
Слово Просвіти. *Київ*
Стрийські вісті. *Стрий (Львівська обл.)*
Україна молода. *Київ*
Українська газета. *Київ*
Українська думка. *Лондон. Великобританія*
Українське слово. *Київ*
Український шлях. *Львів*
Урядовий кур'єр. *Київ*
Христос – наша сила. *Львів*
Час і події. *Чикаго. США*
Час Руху. *Львів*
Шлях перемоги. *Львів*
Яворівський голос. *Яворів (Львівська обл.)*
Яворівщина. *Яворів (Львівська обл.)*

Передмова

Національно-визвольна боротьба 40-х–50-х рр. увійшла в історію українського народу як величний героїчний подвиг. У цій боротьбі загинули найкращі сини і дочки України, цвіт нації. Одним із них був Роман Шухевич (Тарас Чупринка).

Незважаючи на значущість постаті Р.Шухевича в історії національно-визвольних змагань українського народу, його діяльність досі не досліджена належним чином.

Невід’ємною частиною перетворень, що відбуваються в українському суспільстві, є цілісне вивчення та переосмислення минулого. Саме тому ми, і дорослі, і молоде покоління, повинні знати якнайбільше правди про такі величні постаті як Роман Шухевич.

Дане видання – це методико-бібліографічний посібник інформаційно-довідкового характеру, який містить праці генерал-хорунжого, літературу про його життя та діяльність, вшанування пам’яті.

Адресоване всім, хто небайдужий до історії України, хто “чується або хоче чути” українцем.

Високий Замок. *Львів*
Вісник Розділля. *Новий Розділ (Львівська обл.)*
Галицька зоря. *Дрогобич (Львівська обл.)*
Галичина. *Івано-Франківськ*
Голос відродження. *Броди (Львівська обл.)*
Голос з-над Бугу. *Сокаль (Львівська обл.)*
Голос народу. *Пустомити (Львівська обл.)*
Голос України. *Київ*
Гомін волі. *Стрий (Львівська обл.)*
Гомін України. *Торонто. Канада*
Громада. *Миколаїв (Львівська обл.)*
День. *Київ*
Дзеркало тижня. *Київ*
Експрес. *Львів*
За вільну Україну. *Львів*
Київські відомості. *Київ*
Культура і життя. *Київ*
Літературна Україна. *Київ*
Літературний Львів. *Львів*
Львівська газета. *Львів*
Молода Галичина. *Львів*
Народна справа. *Радехів (Львівська обл.)*
Нафтовик Борислава. *Борислав (Львівська обл.)*
Національна трибуна. *Нью-Йорк. США*
Нація і держава. *Львів*
Нескорена нація. *Львів*
Нескорені. *Львів*
Нова ера. *Тернопіль*
Нова зоря. *Івано-Франківськ*
Новий час. *Жидачів (Львівська обл.)*
Персонал Плюс. *Київ*
Поклик сумління. *Львів*
Поступ. *Львів*

Список періодичних видань, використаних у бібліографії

Журнали, календарі, видання, що продовжуються

Авангард. Лондон. Великобританія, Мюнхен. Німеччина,
Нью-Йорк. США, Торонто. Канада
Альманах “Гомону України”. Торонто. Канада
Визвольний шлях. Лондон. Великобританія
Вісті комбатанта. Нью-Йорк. США
Дзвін. Львів
До зброї. Мюнхен. ФРН
Жіночий світ. Вінніпег. Канада
Кур’єр Кривбасу. Київ
Літопис Бойківщини. Торонто. Канада
Молоде життя. Філадельфія. США
На варті. Торонто. Канада
Наша Церква. Лондон. Великобританія
Овид. Чикаго. США
Пластовий шлях. Торонто. Канада
Станичні вісті. Едмонтон. Канада
Сучасність. Мюнхен. ФРН
Україна. Париж. Франція
Українська ідея і чин. Львів
Український самостійник. Мюнхен. ФРН
Юнак. Нью-Йорк. США

Газети

Америка. Філадельфія. США
Бойківська думка. Сколе (Львівська обл.)
Буковинське віче. Чернівці

Роман Шухевич та його місце в історії України ХХ ст.

„Україна понад усе”

У зв’язку з відзначенням 100-ліття від дня народження Романа Шухевича, перед українською громадою знову постали питання, відповіді на які суспільство не отримало до цього часу і, скидається, не прагне й отримати.

Чому українці не карають винних за вбивство своїх вождів, провідників, лідерів еліти... зрештою, за геноцид нації?

Коли на паризькій вулиці вбили Симона Петлюру – вбивцю Шварцбарда звільнили від вини і кари. Коли в Роттердамі вибухнула бомба – вбивцю навіть не допитали про обставини, підготовку і здійснення вбивства, і ще довго він жив в Москві, отримуючи “заслужену” чекістську пенсію. Коли від ціаністого калію, виготовленого в Росії, вмирав Бандера – вбивцею Сташинським заопікувалися колеги з ЦРУ. Коли загинув Шухевич – жодного офіційного розслідування, жодного слова про смерть українського національного героя. Хоча сліди щодо організаторів вбивства ведуть у Москву.

Але в цій ситуації дивує і лякає не вбивця, а нація, яка дозволяє безкарно вбивати своїх вождів. Їхня смерть повинна була б об’єднати народ, консолідувати його, об’єднати всі політичні сили для спільної боротьби... **Смерть Коновальця, Бандери, Шухевича не об’єднала нації, не перетворила її в кулак відплати, помсти.** Що ж ми за народ такий, який дозволяє себе топтати, забувши Шевченкове: “Поховайте та вставайте, кайдани порвіте, і вражою злою кров’ю землю окропіте”. Чому це питання мучить окремих представників української нації, але не мучить всю українську спільноту? Невже гаслом нації є “моя

хата з краю”? Чому стотисячна еміграція 1944 року, в більшості інтелігентська по своїй суті, кричала, що вона демократична, а не націоналістична. Іншими словами як „притосуванство” це не можна назвати.

До цього часу ми не “чуємо себе українцями”, ми шарпаємось від американського до російського, нехтуючи своїм, українським, забувши з легким серцем криваву українську історію, національно-визвольну боротьбу, УПА і її Головнокомандувача – генерала Чупринку. **Ми шукаємо ідею, яка б об’єднала українське суспільство, боячись вголос сказати те, що є очевидним: “Україна понад усе”...**

За цими словами все стає простим і очевидним, простим і рідним. Від цих слів віє спокоєм душевним, який загубила українська спільнота на історичних дорогах розвитку...

А для нього, 43-річного чоловіка, слова ці стали вибором між смертю і безчестям. Багато хто з нас, на жаль, вибрали б життя, перед ним же не стояла ця дилема. З цими словами він жив, з ними спокійно, з гордістю загинув. Він знав, для чого жив і чому загинув.

На це ж питання прийдеться дати відповідь кожному українцеві.

Ті ж, хто був свідком подій недалекої минувшини, хто знає правду, є відповідальними за молоді українські душі. Сьогодні багато фальшивих книжників намагаються психологічно роззброїти нашу молодь. Цьому сприяє і телебачення, і Інтернет. Подібна боротьба за українські душі велася в Україні 80-90 років тому. На жаль, тогочасна українська громадськість не надавала значення пересторогам Івана Франка й Лесі Українки, обмежилася культурно-освітньою діяльністю, годувалася фальшивими понаднаціональними гаслами. Саме тоді багато молодих українців приєдналися до росіян з метою збудувати “нове людство”. А збудували ленінську “тюрму народів”.

Якимович Б. 197
Якір, ЧМ. 296
Якубовська М. 400
Янів В. 121, 122
Ярош Я. 377
Ярошевський Л. 297

Географічний покажчик

Берега Картузька. Білорусь 267
Бишки Бережанського повіту (Тернопільська обл.) 147, 150
Білогорща 212, 218, 361, 371, 372, 398
Грімно Городоцького р-ну (Львівська обл.) 177
Княгиничі Рогатинського р-ну (Івано-Франківська обл.) 182
Краковець Яворівського р-ну (Львівська обл.) 26
Луганськ 317
Львів 139, 149, 259, 267
Мюнхен 121, 258
Нью-Йорк 267
Розвадів Миколаївського р-ну (Львівська обл.) 35
Хуст (Закарпатська обл.) 290
Яворів 9, 10

Чайківський Б. 123
Чалий С. 118
Чемерис П. 119, 237, 287
Черешньовський М. [406]
Чоповський М. 166
Чорновол І. 124
Чупринка Т. (псевдо Р.Шухевича) 12-17, [20], 23, [26], [35], [53], [69], [91], [105-106], [111], [121-122], [149-150], [162], [173], [177], [182-183], [186-187], [191], [195], [198-199], [201-202], [205], [219-220], [227], [232-234], [240], [253], [265], [267], [284], [297-298], [300], [308-309], [316], [321], [326], [328], [330], [339], [345], [354-356], [358], [365-366], [368], [378], [381], [388-389], [395], [399], [403], [406]
Шандрук П. 364
Шанковський Л. 195, 288
Шаповал М. 238, 239
Шаповал Ю. 167, 196, 213
Шах С. 23, 38, 65
Шевчук Ю. 410
Шлапак Я. 289
Шкутяк З. 120
Шпонтан М. 304
Штендера Є. 20, 205, 219, 406
Штефан А. 290
Штокало В. 108
Шупер Р. 365
Шухевич Н. (жінка) [40-41], 42, 291-294
Шухевич Н. (сестра) 39
Шухевич С. 295
Шухевич Ю. [27], [43-44], 46-48, 225, 250, 366
Шухевичі [24-25], [27], [29], [33-34], [38], [49]
Щербак М. 399
Щука Б. (псевдо Р.Шухевича) [267], [290]

Українська спільнота не сміє допустити повторення такої помилки, як забуття про українську кров років національно-визвольних змагань, про загиблих героїв, зокрема, Романа Шухевича. Перед кожним із нас стоїть обов'язок відсвіжити збройно-політичні ідеї у своїй голові та головах людей, зокрема, і особливо молоді; ідеї, що порушували до чину десятки тисяч українських патріотів генерала Тараса Чупринки протягом десяти років. Тим паче, що молоде покоління жде від нас цього. Воно шукає твердого і гідного українського ґрунту для себе. Обов'язком старшого покоління є показати той ґрунт, у який вкладено буквально "капітал крові".

Того ждуть від нас і тіні загиблих борців. Бо за поstattтю генерала Тараса Чупринки – Шухевича, якого вшануємо, стоять лавами чоти, сотні і курені вояків УПА, відділи членів ОУН та групи патріотів (чоловіків, жінок), що на жертovníк України віддали своє життя.

“Проминуть десятиліття і століття. Прийдуть великі зміни й Україна стане великою державою на сході Європи. В пантеоні безсмертних лицарів буде увіковічений Головний Командир УПА Роман Шухевич – Тарас Чупринка, національний герой революційно-визвольної боротьби, який народився і виріс напередодні грізних, буревійних років, створив і очолив могутню епопею збройної боротьби за визволення України, і склав своє життя на вівтарі Батьківщини, щоб вічно жити в історії буття української нації” (Д-р Святомир М. Фостун).

*І. Лешнівська, заступник директора
з наукової роботи ЛОУНБ
(За матеріалами дослідження
Ярослава Дашкевича)*

Людина виняткового гарту

*Із спогадів близького соратника під час
визвольної боротьби, тодішнього головного
редактора офіційного видання “Ідея і Чин”*

Петра Дужого

Роман Шухевич (Тарас Чупринка) народився 30 червня 1907р. у Львові в будинку на вулиці Довбуша, 2. Охрестили його в Успенській церкві, що на вул. Руській, 26 липня.

Радянська історіографія намагалася внести плутанину щодо дати і місця народження Романа Шухевича, а також щодо самої постаті майбутнього “генерала Чупринки”. Комусь залежало, щоб документи про його народження, шкільні свідоцтва і таке інше ніколи не потрапили на очі дослідникам життя Шухевича. Можливо, що їх хотіли знищити. І тому, коли йшлося про дату народження Шухевича, називалися різні дати – 7 липня, 17 липня (остання подається у довідковій літературі), якийсь день у травні. Оскільки батько Шухевича працював суддею у містечку Краковці біля Яворова, то вважалося, що він народився там, там же поставлено пам’ятник генералові. Останню крапку в цьому питанні поставили оприлюднені в 1997р. документи обласного й центрального історичного архівів.

Крім того, цю видатну постать намагалися представити у викривленому світлі: таким собі отаманчиком, відчайдушним, бойовим, відважним, але простакуватим, як гуляйпільський батько Махно.

Насправді, в українському національно-визвольному русі Роман Шухевич належав до трійці його

Сохацька Є. 314
Спільна А. 187
Сталін Й. [163]
Стасів Б. 114
Стахів В. 353
Стех Я. 235
Стецько Я. [81], 115, 234, 354, 355
Стрільчук В. 188
Стус Д. 303
Субтельний О. 410
Судоплатов П. 215
Сушко Р. [205]
Т-ий О. 356
Таланчук К. [267]
Теленчі О. 189, 286
Терещук П. 190
Тимусь Я. 257
Тимченко Я. 45
Тракало Я. 315
Трильовська М. 294
Трофим’як Б. 191
Тур (псевдо Р.Шухевича) [59], [116], [150], [205], [402], [407]
Турул П. [205]
Ушневич Е. 372
Фостун С. 192, 362, 363
Франко П. 193
Хархаліс Р. 117, 316
Хміль І. 397
Холодний В. 194
Храплива Л. 398
Хрущов М. [163]
Цеслів-Ріжко М. 64
Чавага К. 11

Полюга Л. 182, 279, 280
Польовий Л. 348
Полянський О. 102
Попович І. 183
Попович-Назарук М. 395
Портяк В. 375, 376
Посівнич М. 76, 103, 104, 318, 349, 369, 370
Потічний П. 76
Пришляк Г. 281, 312, 350
Прокоп М. 162, 184, 185, 207, 208
Прус В. 30-32
Радовський В. 61, 186
Рахманний Р. 105, 106
Рен Є. 256, 278, 282, 283, 351
Ригус І. 107
Рудик Л. 8
Рудин Є. 284
Руднєв С. [174]
Савчак П. 352
Савчук К. 19
Сагайдак В. 113
Садова Л. 33, 34
Саквук В. 372
Салагуб П. 313
Свідник Д. 232
Семчишин М. 396
Сергійчук В. 22, 163, 164
Сіданич В. 40
Сколоздра Р. 35-37
Сливка Ю. 3
Смолій В. 4
Содоль В. 338
Содоль П. 62, 63

найвизначніших осіб. Він стоїть поруч із Степаном Бандерою та полковником Євгеном Коновальцем, командиром корпусу Січових Стрільців у Києві в 1918-1919рр., головним командантом Української військової організації, з 1929 р. – головою проводу ОУН.

За освітою Роман Шухевич – інженер, закінчив Львівську політехніку. Але водночас студіював у Вищому музичному інституті ім.М.Лисенка, був прекрасним піаністом. Таке поєднання було дуже цікавим і виділяло Шухевича серед інших.

Підвалини багатогранності цієї людини закладалися поколіннями. Походить Шухевич із дуже славної української родини, яка була національним бастионом щонайменше протягом півтора століть. Його прадід, Осип Шухевич, був священиком, але разом з тим і високоосвіченою людиною: перекладав Вергілія, класиків німецької літератури українською мовою. У прадіда Романа Шухевича було багато дітей. Найстарший син був адвокатом, середній, Володимир, - етнографом світової слави і дідом Романа Шухевича. Крім того, родина Шухевичів була пов'язана із найславнішими львівськими родинами – Окуневських, Любовичів, Старосольських, Левицьких. Це були ті родини, із яких вийшли пізніше відомі громадські діячі, лікарі, священики, юристи, педагоги. Оце середовище і формувало світогляд Романа Шухевича. Захоплення музикою передалося від молодшої сестри батька – Дарки, професора музики, піаністки; потяг до військової справи теж від родини – дядька, доктора Степана Шухевича, відомого літератора і прекрасного юриста. Ще в юнацькі роки у Романа Шухевича сформувалася думка, що народові потрібна держава для його розквіту і самого існування, фізичною опорою кожної держави є збройні сили. Він вчився у польській офіцерській військовій школі. Крім того,

---

на обрання ним військової професії дуже вплинула зустріч з командантом УВО, полковником Євгеном Коновальцем (Львів, 1921р.), коли останній приїхав сюди з-за кордону. Романові Шухевичу було тоді 14 років, а через чотири роки він сам став членом Української військової організації. З 1929 року він автоматично стає членом Організації українських націоналістів.

Роман Шухевич був людиною виваженою, життєрадісною; досконало знав свою рідну мову, також польську, німецьку, старогрецьку, старолатинську, церковнослов'янську. Любив музику. Був дуже добре ознайомлений із світовою класичною музикою, світовою художньою літературою, з історичними творами. Крім того, прекрасно грав у шахи. Навіть в умовах підпілля, щоб відпочити, відволіктись, часом пропонував: “Давай заграєм у шахи”.

Роман Шухевич перш за все був політиком, прекрасним прогнозистом. Українська Повстанська Армія не мала своєї матеріальної бази, базою був народ, люди, які їй допомагали. А зброя була та, яку здобували у ворога. Шухевич передбачив, скільки може тривати опір у таких умовах, які будуть етапи у цій боротьбі і визначив, у які форми вона вилватиметься. І залежно від цього було визначено стратегію і тактику боротьби.

Він був чудовим організатором і військовиком, в першу чергу дбав за рядового стрільця. Він говорив: “Для мене найдорожче – життя, але й для рядового стрільця життя – найдорожче. Так, це нас якоюсь мірою рівняє”. Його вважали батьком, за ним йшли у вогонь.

Декілька штрихів про особисте життя Романа Шухевича. Він одружився досить молодим, ще будучи студентом, з Наталією Березинською – дочкою священика з Оглядова, що біля Радехова. Був дуже добрим сім'янином.

Муравський В. 51
Мурович Л. 389
Н.Н. 273, [406]
Нагірняк З. 250, 302
Немилівський В. 59
Нижанківський Б. 390
О-як (Олег Лисяк) 274
Оксана 275
Олексюк М. 229
Олійник М. 8
Онацький Є. 6
Онишко Л. 157, 276
Орлик Я. 391
Осадчий М. 401
Осадчук П. 97
Павличко Д. 392
Павлів Б. 98
Павлів О. 99
Панченко О. 159, 206, 254, 409
Патриляк І. 160
Пасічник Б. 181
Пахолко О. 230
Перепічка Є. 347
Петлюра С. [133]
Петренко Г. 406
Петренко Р. 161, 406
Петрів Р. 393
Петрущак М. 100
Пилипенко І. 311
Підгайний Б. див. Кр-ий Ю.
Плетеницька С. 394
Побігущий-Рен Є. див. Рен Є.
Полтава П. 101

Кузьмович О. 29, 91
Кук В. 92, 145-147, 176, 199, 263, 333-335
Кульчицький С. 4
Куфрик Б. 177
Кучер В. 148
Л.С. 336
Лаба В. 264
Лебедь М. 337, 338
Липовецький С. 56-57, 93, 178
Лисяк О. 58
Логуш О. 198
Лозовський Р. (псевдо Р.Шухевича) [111], [116], [205], [210], [402]
Лопатинський Ю. 265
Лось Й. 46
Лубська О. 225
Магас М. 151
Мазур В. 77
Макар В. 94, 266, 267, 341, 408
Малащук Р. 268
Манило-Дніпряк І. 388
Мартин Л. 342
Марунчак М. 129
Матла З. 95, 179, 269
Матла-Казанівська О. [267]
Мечник С. 152, 270, 271
Мешко К. [406]
Мизак Н. 310
Микольський Ю. 226, 227, 343
Мірчук П. 14, 153-155, 180, 344
Мороз В. 51
Мороз М. [149]
Мудрик І. 156
Музиченко Я. 301, 346

Мав двоє дітей – сина Юрія і доньку Марію; сестру Наталю та брата Юрія, оперного співака, розстріляного більшовиками в 1941 році у в'язниці на вул. Лонцького.

Лаконічно і змістовно характеризує Романа Шухевича **Степан Бандера**: "...рішуча, динамічна активність, бойовитість, широкий розмах в революційній діяльності, безкомпромісовість і прямолінійність у самостійницькій політиці, ідеологічна чистота й чіткість, а передовсім – правда, тобто однозгідність діла зі словом, виметення фразеологічної облуди".

*І.Лешнівська, заступник директора з наукової роботи ЛОУНБ
(За матеріалами газети "Високий Замок", рубрика "Борці за волю України")*

Літопис героя в датах

- 1907** 30 червня у Львові в родині відомих українських інтелігентів Йосипа-Зиновія Шухевича та Євгенії Стоцької народився син Роман, майбутній голова Генерального секретаріату УГВР, Головнокомандувач УПА та голова Проводу ОУН на українських землях, генерал-хорунжий УПА (псевдо Роман Лозовський–Тарас Чупринка–Тур)
- 1914** Родина Шухевичів переїхала до Кам'янки-Струмилової (тепер м. Кам'янка-Бузька), де Роман закінчив початкову школу
- 1921-1922** Спілкувався із полковником Євгеном Коновальцем, командантом УВО, який винаймав у Шухевичів кімнату. Ці розмови мали великий вплив на формування свідомості й характеру майбутнього Провідника
Дитинство Романа Шухевича минуло у містечку Краковці на Львівщині
- 1925** Вступив в Українську Військову організацію
- 1926** Вступив до Львівської політехніки на дорожньо-мостовий відділ. Вів активну громадську діяльність. Студював музику у Вищому музичному інституті ім. М.Лисенка
У роки навчання в гімназії та політехніці був активним членом „Пласту”, який став для юнака першою школою організаційної та фізичної підготовки. Улюбленими видами спорту були футбол, баскетбол, волейбол, біг, плавання, планерний спорт. У 1923 р. на спортивних змаганнях „Запорізькі ігри” він встановив рекорд у бігу з перешкодами на 400 метрів та у плаванні на 100 метрів. Романа Шухевича донині вважають організатором, одним із основоположників

-
-
- Каня Г. 257
Карбович З. 220
Кармалюк А. 214
Карпатський П. 43
Квітневий В. 53
Кедюлич Ів. [150]
Кирилів Я. 85
Китайгородська В. 384
Кізко П. 385
Климчук М. 221
Климюк В. 404
Книш З. 138, 139, 405
Коваль О. 86
Козак І. 87, 258
Козловський Б. 42, 223, 224, 279, 373
Кокодиняк І. 327
Колодій Я. 88, 140, 328
Колянчук О. 141
Коновалець Є. [132-133]
Корнецький С. 386
Косик В. 142
Кострицький В. 329
Кравців Б. 54, 89, 330
Крамаренко В. 143
Крачило М. 175
Кріль З. 401
Кріль Ю. 47
Кр-ий Ю. (Підгайний Б.) 259-262, 277
Кропивницький М. 55
Крохмалюк Р. 144
Крук-Мелодія Б. 90
Крупа З. 387
Крушельницький Р. 331

Гладкий Я. 50, 323
Голят Р. 78
Голод І. 307
Голод Р. 248
Гомівський В. 172
Горбатюк В. 216
Горецький В. 406
Гошко П. 324
Грабський В. 79
Грень П. 217
Гривул Т. 51
Губка І. 249
Гусяк Д. 250-252
Далавурак С. 80
Дацко В. 131
Дашкевич Я. 27, 199, 200
Дем'ян Г. 81, 173, 291, 298, 383
Дзира І. 82
Дидик Г. 253, 254
Дідик Г. див. Дидик Г.
Дмитренко О. 48
Дмитришин Х. 28
Дудка А. 83
Дужий П. 84, 201-204, 309, 325
З.К. 133
Зарицька К. [157]
Заяць М. [188]
Івахнюк А. 52, 134
Ільків О. [22]
Казанівський Б. 255
Калниченко В. 174
Кальба М. 136, 137, 256
Кандя Ю. 367

Карпатського лещетарського клубу, активним учасником всіх спортивно-тіловиховних організацій Західної України у 20-30-х роках минулого століття. Життя в "Пласті" дало Роману Шухевичу прекрасне знання картознавства та теренознавства, але найголовніше – виховання високої моралі, сильної волі, а передусім, виховання людини – активного патріота української нації

1928-1929 Відбував військову службу в польській армії. Проходив навчання у школі підхорунжих. Після звільнення через політичну ненадійність продовжив військову службу рядовим гарматником в артилерійській частині на Волині

1929 Вступив в Організацію українських націоналістів

1930 Одружився з Наталією Березинською, дочкою пароха зі с. Оглядова

1930-1934 Очолив бойову референтуру Крайової ексективи ОУН під псевдом "Дзвін"

1933 28 березня в с. Оглядіві народився син Юрко

1934-1937 У зв'язку з убивством Перацького 18 червня 1934 р. був заарештований, а згодом, 6-7 липня засланий до концентраційного табору у Березі Картузькій без достатніх доказів вини. 19 січня 1935 р. відправлено на слідство до Львова, де знаходився у тюрмі „Бригідки” на вул. Городоцькій. На Львівському процесі над ОУН (25.V. – 26.VI.1936) йому інкримінували державну зраду та звинуватили у належності до Крайової ексективи ОУН. Шухевича було засуджено на три роки ув'язнення з урахуванням слідчого арешту. 27 січня 1937 р., на підставі проголошеної у 1935 р. урядової амністії, він вийшов на волю, пробувши півроку у концтаборі та два роки у тюрмі

-
-
- 1937** Заснував та став керівником першої та найвідомішої в Галичині української рекламної фірми „Фама”. Вона виконувала подвійне завдання – політичне й фінансово-економічне. Ця фірма стала легальним прикриттям для діяльності ОУН, давала роботу колишнім політв’язням, які мали легальний заробіток і могли успішно поєднувати працю на фірмі з організаційною діяльністю. Фірма мала осередки у багатьох містах Галичини, Волині, поза межами тодішньої Польщі
- 1939** Став одним із захисників новоствореної Карпатської України. Разом із провідними членами ОУН створив штаб її збройного формування „Карпатська Січ”. Тодішнє псевдо Шухевича було „Борис Щука”. В обов’язки поручника входило поповнення Січі кадрами, організація фінансової допомоги та зв’язку
- 1940** 10 лютого на конференції ОУН у Кракові було створено Револьюційний Провід ОУН на чолі із С.Бандерою. Шухевич увійшов до складу членів Проводу й був призначений Крайовим Провідником ОУН на українських землях, що за пактом Молотова-Ріббентропа відійшли до Німеччини (Підляшся, Холмщина, Надсяння та Лемківщина). Під керівництвом Шухевича з членів ОУН, які приходили із УРСР, була створена міцна організаційна мережа, яка стала базою для підготовки підпілля в Україні
- 1941** Роман Шухевич став одним із командирів ДУН – Дружини українських націоналістів (батальйони: „Нахтігаль” і „Роланд”)
- 1943** (листопад) Став Головнокомандувачем УПА, одержавши псевдо „Гарас Чупринка”
- 1944** (липень) З метою об’єднання всіх національно-державницьких сил українського народу в боротьбі

Іменний покажчик

Андрусак М. 377
Арсенич П. 24, 25
Баб’юк Л. 68
Баб’як С. 319
Базелюк М. 39, 243
Базюк Т. 69
Байдович С. 26
Бандера С. [113], 168, [267], 320, 321
Бедрій А. 125, 169, 244
Боеслав М. 378, 379
Бойко В. 199, 370
Бойко І. 245
Бойко М. [267]
Бульба-Боровець Т. 246
Бурнашов Г. 126-128, 211, 212
В.А.Ш. 380
Васькович Г. 130, 299
Верес М. 381
Веретенченко О. 382
Веденєєв Д. 213
Винницький З. 70
Витвицький Т. 71
Володимир 72
В’ятрович В. 66, 214
Гаврилів І. 170
Гайвас Я. 73
Галамай С. 403
Галаса В. 74, [164]
Ганушевський М. 247
Гіммельрайх К. 406
Гладилович А. 322

С.355: На фото “Тур” під час перебування на Волині (1943р.)

408. Макар В. Спомини і роздуми: Збір.творів в 4 т.– Торонто; К., 2001.

Т.2. Кн.1: Бойові друзі.– 2001.– 370 с.

С.195: Фотографія Р.Шухевича.

409. Панченко О. Крайові позиції та фінанси ОУН і УПА. Допомога українським політв’язням: (із матеріалів одного приватного архіву).– Гадяч: Вид-во “Гадяч”, 2006.– 256 с.

С.25: Біографічна довідка про Р.Шухевича з фотографією.

410. Субтельний О. Україна: Історія / Пер. з англ. Ю.Шевчука.– 3-є вид., переробл. і доповн.– К., 1993.– 717 с.

С.581: Фото Р.Шухевича.

за державну незалежність 11-15 липня з ініціативи ОУН та особисто Р. Шухевича було скликано збори, на які прибули представники діючих в Україні політичних організацій. Відбулося об’єднання українських політичних сил, як результат – створення підпільного парламенту – Української Головної Визвольної Ради. Генеральний секретаріат УГВР очолив Роман Шухевич

1950 5 березня в с. Білогорщі поблизу Львова в останньому бою проти окупантів загинув генерал-хорунжий Роман Шухевич – „Тарас Чупринка”. Його смерть не зупинила українців, котрі ще десятиліттями зброєю і словом боролися з режимом і, врешті, у 1991 році здобули Українську Самостійну Соборну Державу, за яку Роман Шухевич разом із сотнями тисяч побратимів поклав своє життя

2001 23 жовтня на місці загибелі створено Меморіальний музей генерал-хорунжого УПА Романа Шухевича (вул. Білогорща, 76а) при Львівському історичному музеї.

Керівні пости, які займав Роман Шухевич у визвольному русі (хронологія)

1941 член Українського державного правління

1943-1950 Головнокомандувач УПА, голова Бюро Проводу ОУН

1944-1950 голова Генерального секретаріату УГВР і
Генеральний секретар військових справ

з 1946 генерал-хорунжий

Відзнаки

- Золотий Хрест Бойової Заслуги 1 кляси
- Золотий Хрест Заслуги
- Гетьманський пластун-скоб (посмертно 15.XI.1950 р.)
- Пластовий золотий хрест

*І.Лешнівська, заступник директора
з наукової роботи ЛОУНБ*

-
-
- 405. Книш З. Розбрат: Спогади й матеріали до розколу ОУН у 1940-1941 роках.– Торонто: Срібна сурма, б.р.в.– 431с. С.169: Фотографія Р.Шухевича-гімназиста. С.171: Портрет Р.Шухевича в однострої УПА.
  - 406. Літопис Української Повстанської Армії/ Відп. ред. Є.Штендера.– Торонто: Літопис УПА, 1980.– Т.1. Кн.1: Волинь і Полісся. Німецька окупація.– Торонто, 1989.– 255 с. С.213: Фотографія Романа Шухевича (1943 р.) Т.8. Кн.1: 1944-1945. Українська Головна Визвольна Рада: Док., офіц. публ., матеріали.– Торонто, 1980.– 319 с. С.273: Погруддя Р.Шухевича–митець М.Черешньовський. Т.15: Кость Гіммельрайх (“Шелест”, “Кий”). Спогади командира відділу особливого призначення “УПА-Схід”.– Торонто, 1987.– 270 с. С.219: Портрет Р.Шухевича (Тараса Чупринки). Т.24: Ідея і чин. Орган Проводу ОУН, 1942-1946.– Торонто, 1995.– 590 с. С.229: Портрет Р.Шухевича – художник В.Горецький. Т.26. Кн.4: Документи і спогади. Українська Головна Визвольна Рада: Док., офіц. публ., матеріали.– Торонто, 2001.– 656 с. С.11: Фотографія Р.Шухевича. С.52: На фото Роман Шухевич (Тарас Чупринка), Н.Н, Катерина Мешко (“Верещак”). Осінь 1943р. Т.27: Роман Петренко (“Юрко”, “Омелько”) За Україну, за її волю (Спогади)/ Ред. Г.Петренко.– Торонто, 1997.– 277 с. С.203: Портрет Р.Шухевича.
  - 407. Літопис УПА / НАН України. Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М.Грушевського.– К.; Торонто, 1995.- Т.2: Волинь і Полісся: УПА та запілля 1943-1944: Док. і матеріали.– К.; Торонто, 1999.– 723 с.

-
-
392. Павличко Д. Роман Шухевич // Літ. Україна.– 2007.– 31 трав.
393. Петрів Р. Останній постріл генерала: Вірш // Громада.– 1994.– 5 берез.
394. Плетеницька С. Романові Шухевичу // Нескорені.– 1997.– №7 (Лип.)
395. Попович–Назарук М. Тарасові Чупринці: Вірш // Укр. думка.– 2000.– 2 берез.
396. Семчишин М. Присвята Романові Шухевичу // Слово Просвіти.– 2007.– 9-15 серп.– С.8-9.
397. Хміль І. Сл. пам'яті Ген. Р.Шухевича – Чупринки // Визвол. шлях.– 1999.– №3.– С.364.
398. Храплива Л. Білогорща: (У 25-ліття смерті Р.Шухевича) // Наша Церква.– 1975.– №7-12.– С.31-32.
399. Щербак М. Генерал Чупринка: (Уривок з поеми „Герої”) // Визвол. шлях.– 1970.– №2.– С.136.
400. Якубовська М. Роману Шухевичу // Літ. Львів.– 2007.– №6.– С.1.

***

401. Кріль З. У поході з генералом Шухевичем: (Для чолов. хору) / Сл. М.Осадчого // Шлях перемоги.– 1995.– 10 черв.
402. “Нова радість стала”; “Хоч я малий українець”; “Ой приїхав “Тур” - “Лозовський”; “Шумить листва і грізний чути клич”: [Пісні] // Визвол. шлях.– 1998.– №4.– 399-400.

Світлини, портрети, автопортрети

403. Галамай С. Боротьба за визволення України, 1929-1989.– Торонто; Нью-Йорк, 1991.– 343 с.
С.87: Погруддя Тараса Чупринки.
404. Климюк В. Збереглася рідкісна світлина [з весілля, на якому був Р.Шухевич] // За вільну Україну.– 2002.– 26-27 квіт.

Цикл „Обличчя тисячоліть”

Цикл „Обличчя тисячоліть”, запропонований Вашій увазі, розпочинається з розкриття постаті визначного Головнокомандувача УПА Романа Шухевича.

Надалі він дасть можливість бібліотекам області знайомити користувачів із визначними постатями державних і громадських діячів, письменників, митців, чільників національно-визвольних змагань, відомих вчених і просто громадян України, які стали символами епохи, були дотичними до творення української історії, мали вплив на формування національної свідомості українців, зберігали і утверджували її духовність, розвивали освіту, науку і культуру нації.

Наприклад, Володимир Великий, Ярослав Мудрий, Ярослав Осмомисл, княгиня Ольга, П.Могила, І.Мазепа, Б.Хмельницький, Т.Шевченко, Леся Українка, А.Шептицький, У.Самчук, С.Бандера, Д.Донцов, Р.Шухевич, О.Ольжич, В.Чорновіл, Л.Костенко, М.Лисенко, С.Петлюра, І.Міхновський, В.Стус, С.Крушельницька, І.Франко, Г.Сковорода, М.Шашкевич, Лесь Курбас, О.Довженко та інші.

Виставки-персоналії з циклу „Обличчя тисячоліть” повинні включати:

- історичний огляд процесу формування ідейного підґрунтя та суспільного середовища („Постать на тлі епохи”);
- коротку характеристику умов формування особистості (передусім історичні, політичні, соціальні, економічні, родинні чинники)

Книжкова виставка-персоналія

*«Ставали до бою сини України
За правду, за волю, за свій ідеал»*

(Звернення до користувачів)

Коли Ви раз ступили на шлях боротьби зі сталінським режимом, то не на те, щоб перед ним капітулювати, бо з ворогом, що загрожує існуванню Нації, треба боротися на життя або смерть. Я впевнений, що зброї, яку Ви одержали з рук Нації, не посоромите і прийдешнім поколінням передасте своє ім'я, вкрите безсмертною славою.

Тарас Чупринка

(Епіграф до книжкової виставки)

Національно-визвольна боротьба 40-х – 50-х рр. увійшла в історію українського народу як величний героїчний подвиг. У цій боротьбі загинули десятки тисяч найкращих, найвірніших синів і дочок України. На традиціях цієї боротьби виросло нове покоління борців-шестидесятників, а нині відроджується Незалежна українська держава. Велика заслуга в цьому славної пам'яті генерал-хорунжого Романа Шухевича.

Василь Кук, полковник УПА

***

377. Андрусак М. Драма молоді напруги: (Про драму Я.Яроша „Чорні гори” про Р.Шухевича) // Літ. Україна.– 2007.– 10 трав.

378. Боеслав М. Генералові Т.Чупринці // Визвол. шлях.– 1978.– №3.– С.261; 1970.– №3.– С.358; Сурмач.– 1975.– №1-4.– С.4.

379. Боеслав М. 14.X.1942 // Літопис УПА / Відп. ред. Є.Штендера.– Торонто, 1987. – Т.3.– С.113; Фенікс.– 1951.– Ч.1.– С.4; Альманах „Гомону України” на 1962 р.– [1962].– С.5.

380. В.А.Ш. Ні!: В 64-річчя від дня народж. Романа Шухевича // Альманах „Гомону України” на 1971 р.– [1971].– С.34.

381. Верес М. Чупринці // Визвол. шлях.– 1978.– №3.– С.356-357; 1979.– №3.– С.264-265; Сурмач.– 1960.– №5.– С.2; Укр. думка.– 1999.– 4 берез.

382. Веретенченко О. Повстанці: (Лірич. поема) // Визвол. шлях.– 1970.– №3.– С.314-316.

383. Дем'ян Г. Три видання про Романа Шухевича: Постаті // Шлях перемоги.– 1998.– 8 квіт.

384. Китайгородська В. Роману Шухевичу // Слово Просвіти.– 2005.– 15-21 груд.– С.12.

385. Кізко П. Чуприна // Укр. думка.– 1996.– 7 берез.

386. Корнецький С. Шухевич // Корнецький С. Сто повстанських віршів.– Л., 1991.– С.25.

387. Крупа З. Скоб-Командир // Юнак.– 1970.– №3.– С.5.

388. Манило-Дніпряк І. Два Чупринки // Визвол. шлях.– 1967.– №4.– С.430; Авангард.– 1972.– Ч.3-4.– С.198.

389. Мурович Л. Тарас Чупринка // Календар „Світла” на 1986 р.– [1986].– С.111-112.

390. Нижанківський Б. Генерал Т. Чупринка // Альманах „Гомону України” на 1959 р. – [1959].– С.129.

391. Орлик Я. Командирові УПА: Вірш // Визвол. шлях.– 1997.– №3.– С.323-324.

Музей Романа Шухевича

367. Кандя Ю. Музей генерал-хорунжого УПА Романа Шухевича // Експрес.– 2007.– 23-24 черв.– С.9.

368. *Музей Романа Шухевича – генерал-хорунжого УПА „Тараса Чупринки”.– Л.: Новий час, 2004.– 30 с.

369. Посівнич М. Символ визвольних змагань // За вільну Україну.– 2006.– 9 лют.– С.12-13.

370. Посівнич М., Бойко В. Музей Романа Шухевича // Визвол. шлях.– 2005.– №3.– С.108-115.

371. У Білогорщі відкрито музей Романа Шухевича // Шлях перемоги.– 2001.– 7 листоп.– С.1.

***

372. Саквук В., Ушневич Е. Романові Шухевичу – командир УПА [встановлено пам'ятник в с. Білогорщі Пустомитівського району] // Нескор. нація.– 1992.– №12.

Командир армії безсмертних

Вірші, пісні

373. Козловський Б. Такого Шухевича і на Великій Україні зрозуміють: [Про фільм Т.Каляндрука „Роман Шухевич”] // Висок. Замок.– 2007.– 18 лип.

374. Концепція художнього фільму “Генерал армії безсмертних” // Шлях перемоги.– 1998.– 8 квіт.

375. Портяк В. “Командир армії безсмертних”: (Так буде називатися худож. фільм про Р.Шухевича) // Культура і життя.– 1998.– 23 груд.

376. Портяк В. Останній синівський уклін: (Уривок з кіносценарію “Генерал армії безсмертних”) // Шлях перемоги.– 1998.– 8 квіт.

Розділ 1. Вони стояли на сторожі волі. Сторінки історії УПА або Для тебе жили Україно, щоб волю здобути тобі

*Україну підняли зі своїх сердець
перед очі Бога й сусідів тільки бандерівці
під час другої світової війни, щоб вона ожила,
щоб вона заграла бажанням жити знову.*

Тодось Осмачка

Розділ 2. Життя Титана з іменем Чупринка...

(біографічні матеріали, копії архівних документів,
фотомонтаж копій світлих із сімейного альбому
родини Шухевичів)

*Роман Шухевич – рішуча, динамічна активність,
бойовитість, широкий розмах в революційній
діяльності, безкомпромісність і прямолінійність
у самостійницькій політиці, ідеологічна чистота
й чіткість, а передовсім – правда, тобто
однозгідність діла зі словом, виметнення
фразеологічної облуди.*

Степан Бандера

Розділ 3. Роман Шухевич: постать на тлі доби Воюючої України або Роман Шухевич: роки запеклої борні

(документи, що висвітлюють образ військового
командувача і стратега, ксерокопії мап військових дій УПА
під командуванням Р. Шухевича)

Роман Шухевич... своєю многогранною і багаторічною революційною діяльністю засвідчив не лише свою велику любов до українського народу, безмежну відданість Святій Справі визволення України й здобуття Самостійної Української Держави, а й непересічний талант розумного політика й здібного військового командира.

Василь Кук

Розділ 4. Шухевич загинув у Білогірці, щоб жити Чупринкою в віках

(матеріали про вшанування пам'яті Генерала)

Нарівні з іншими націоналістами, Роман Шухевич поділяв думку, що уярмлення народу – це смертельна небезпека для нього. І якою б великою і страшною вона не була, – з нею треба боротися, боротися навіть тоді, коли ймовірність перемоги мінімальна. Народ, який мириться з небезпекою, не намагається її подолати, – поступово скочується на нижчі ступені існування і розвитку, а згодом і зникає з лиця землі. Боротьба за волю українського народу, за його суверенне державне існування і розквіт стала змістом життя Романа Шухевича – Людини виняткового гарту.

Петро Дужий

---

355. Стецько Я. Українська визвольна концепція: Твори в 2 т.– Б.м.: Вид. ОУН, 1987. –

Т.1.– 1987.– 528 с.

С.380: В перші роковини смерті героя національної революції.

С.383: Про Р.Шухевича.

Т.2.– 1991.– 467 с.

С.227: Стаття „Два світи – два символи” про Р. Шухевича.

С.290: В статті „Проти політичних капітулянтів” згадка про Р.Шухевича.

356. Т-ий О. Колишні вояки УПА вшанували свого командира – ген.–хор. Тараса Чупринку // Вісті комбатанта.– 1970.– №2.– С.57-58.

357. У 30-ті роковини смерті пластуна Романа Шухевича // Юнак.– 1980.– №3-4.– С.6-7.

358. У 50-річчя із дня смерті Головного Командира УПА генерал-хорунжого Романа Шухевича – Тараса Чупринки // Визвол. шлях.– 2000.– №3.– С.43-46.

359. У боротьбі з ворогом // Сурмач.– 1960.– №5.– С.1-2.

360. У двадцятиріччя з дня смерті командира безсмертних // Визвол. шлях.– 1970.– №2.– С.131-136.

361. У скорботній задумі пам'ятної Білогірці // За вільну Україну.– 1995.– 8 берез.

362. Фостун С.М. Генерал Роман Шухевич – Головний командир УПА // Визвол. шлях.– 1985.– №3.– С.274-281.

363. Фостун С. У пам'ять Головному Командирові УПА // Укр. думка.– 2000.– 2 берез.

364. Шандрук П. Головний Командир УПА ген. Роман Шухевич // Америка.– 1970.– 13-14 берез.

365. Шупер Р. Тарас Чупринка і українська молодь: У 25-ліття геройс. смерті // Авангард.– 1975.– №3-4.– С.86-88.

366. Шухевич Ю. Слово Ю.Шухевича у 40-ліття смерті батька генерала Тараса Чупринки // Пласт. шлях.– 1990.– №2.– С.10-11.

46-річниці з дня трагіч. загибелі Р.Шухевича – Т.Чупринки) // Христос – наша сила.– 1996.– №4 (берез.)

343. Микольський Ю. Криваві сліди Москви: До 57-річниці загибелі головнокомандувача УПА // Державність.– 2007. - №1-2. – С. 37-41.

344. Мірчук П. Невмируща пам'ять серця // Яворів. голос.– 1994.– 30 лип.

345. Місія УПА. В перші роковини смерти Головного Командира УПА ген.–хор. Тараса Чупринки // До зброї.– 1951.– Берез.– С. 2-3.

346. Музиченко Я. Нескорений // Україна молода.– 2005.– 5 берез.

347. Перепічка Є. ОУН-УПА вшановує легендарного командира: (До 46-річниці з дня смерті Р.Шухевича) // Шлях перемоги.– 1996.– 9 берез.

348. Польовий Л. Він для нас не вмер і не вмере...: До 10-річчя смерті слав. пам'яті Р.Шухевича-Чупринки // Альманах „Гомону України” на 1960 р.– [1960].– С. 44-50.

349. Посівнич М. Безсмертний генерал: (До 56-ої річниці загибелі Головного командира УПА Р.Шухевича) // За вільну Україну.– 2006.– 2 берез.– С. 11.

350. Пришляк Г. У роковини смерти Романа Шухевича // Шлях перемоги.– 1995.– 4 берез.

351. Рен Є. Молодість Командира безсмертних: (В 9-ліття героїч. смерті Шухевича-Чупринки) // Авангард.– 1959.– Ч. 1.– С. 35-38.

352. Савчак П. Посмертна нагорода Роману Шухевичу – незалежна Україна: Вшанування пам'яті Р.Шухевича – початок святкування в ювіл. році УПА // Висок. Замок.– 1992.– 7 берез.

353. Стахів В.П. У бою з ворогом: У десятирічницю смерті Романа Шухевича // Укр. самостійник.– 1960.– №3.– С. 3-6.

354. Стецько Я. Дві революції: (З приводу героїс. смерті ген. Тараса Чупринки) // Ратуша.– 1992.– 5 берез.

Розділ 5. По ньому тужить і калина в лузі

(художні твори, присвячені подіям періоду боротьби УПА та пов'язані з ім'ям Р.Шухевича, спогади або ксерокопії спогадів очевидців, свідків буремних років)

Не погасне в народі слава

Та, що про Нього йде,

Та, що повстанські лави

В бій крізь вогні веде.

Не замовкне ніколи мова –

Та, у якій всяк час

Виростають, живуть два слова:

Ч у п р и н к а Т а р а с.

Петро Кізко

О.Шматько, зав. НМВ ЛОУНБ

***„...Треба жити так, як казав
Ісус Христос: „Кидай батька
свого, кидай маму, кидай сім'ю,
родину, роздай майно і йди за
мною”.***

***Ми повинні кожний в собі
відродитися, набратися сили і
працювати на самостійну
Україну. Працювати, а не
говорити про неї. Бо ми стекли
словесами і виходимо на світ
Божий порожні”.***

Зеновій Красівський

---

329. Кострицький В. Пам'яті героя // Жіноч. світ.– 2000.– №3-4.– С. 7.

330. Кравців Б. Людина і вояк: В другу річницю смерти сл. п. Романа Шухевича – Чупринки.– Нью-Йорк: Орг. оборони чотирьох свобод України, 1952.– 31 с.

331. Крушельницький Р. Пам'яті Романа Шухевича // Поступ.– 2000.– 5 берез.

332. Кубликов С. По ньому тужить і калина в лузі // Висок. Замок.– 1995.– 7 берез.

333. Кук В. Роман Шухевич – державний муж і командир армії: До 50-річчя смерті // Шлях перемоги.– 2000.– 1 берез.– С. 6.

334. Кук В. – “Коваль”. У річницю смерті Головного Командира УПА генерал-хорунжого Романа Шухевича // Шлях перемоги.– 1996.– 9 берез.

335. Кук В. Останній бій головного командира УПА: До 50-річчя смерті Романа Шухевича // Вісті комбатанта.– 2000.– №4.– С.20-23.

336. Л.С. Перші роковини великої дати // На варті.– 1951.– Ч.3.– С.7-12.

337. Лебедь М. В пам'ять Голови Генерального Секретаріату УГВР // До зброї.– 1950.– Листоп.– С.V-VI.

338. Лебедь М. У роковини загибелі Романа Шухевича / Інтерв'ю взяв В.Содоль // Сучасність.– 1986.– №3.– С.98-103.

339. Лицар України: Слово над могилою генерала Тараса Чупринки // Сурма.– 1950.– Листоп.– С.6, 7, 24; Визвол. шлях.– 1970.– №3.– С.271-276.

340. Львів'яни схиляють голови на знак пошани Романа Шухевича // Нескор. нація.– 1997.– №5-6 (берез.)

341. Макар В. Роман Шухевич-Чупринка: (У 25-річчя з дня загибелі) // Альманах „Гомону України” на 1975 р.– [1975].– С. 35-42.

342. Мартин Л. За ким молодь, за тим і майбутнє: (До

***

318. Посівнич М. Нескорений командир: До 100-річчя від дня народж. // Львівщина в 2007 році: Знам. і пам'ят. дати / ЛОУНБ.– Л., 2007.– С.38-42.

До роковин смерті

319. Баб'як С. Пам'яті Головного командира УПА // Вісті комбатанта.– 1973.– №3.– С. 81-82.

320. Бандера С. Командир-провідник: (Слідами славної пам'яті Р.Шухевича) // Вісник.– 1987.– Ч. 8.– С.467-470; Визвол. шлях.– 1970.– №3.– С.280-295; За вільну Україну.– 1991.– 5 берез.

321. Бандера С. Слово з приводу смерті провідника Тура-Чупринки // Визвол. шлях.– 1970.– №3.– С.269-271.

322. Гладилевич А. Роман Шухевич: (У сорок річницю смерті Велик. Сина України) // Пласт. шлях.– 1990.– №4-6.– С. 7-9.

323. Гладкий Яр. Ген.–хор. Роман Шухевич-Чупринка: В другі роковини його геройс. смерті // Молоде життя.– 1952.– №2-3.– С. 4-5.

324. Гошко П. У пам'яті Головному командирові УПА // Укр. думка.– 1997.– 22 трав.

325. Дужий П. Деякі риси характеру Романа Шухевича: До 44 роковин трагічної загибелі Головнокомандувача УПА // Шлях перемоги.– 1994.– 5 берез.

326. Звернення Проводу ОУН у 20-річчя із дня смерті головного командира УПА ген.–хор. Тараса Чупринки-Шухевича // Визвол. шлях.– 1970.– №3.– С. 261-266.

327. Кокодиняк І. 50 років безсмертя // За вільну Україну.– 2000.– 3 берез.

328. Колодій Я. У 50-ті роковини загибелі Романа Шухевича – Тараса Чупринки // Вісті комбатанта.– 2000.– №2.– С. 15-16.

Бібліографічна частина

*Історія нашого духу
і крові – то історія
наших провідників, нашої еліти.*

Юрій Липа

Від упорядника

Це друге доповнене видання із серії “Поборники державності України”, яке має на меті зібрати та систематизувати друкований матеріал, присвячений одній з найяскравіших особистостей української історії – Головнокомандувачу УПА Романові Шухевичу.

Бібліографічна частина відкривається ґрунтовною статтею Ігоря Омеляновича Гаврилів, канд. іст. наук, доцента НУ “Львівська політехніка”.

Розділи окреслені тематично.

В межах розділів література розташована за алфавітом авторів або назв творів.

Праці, які не вдалося перевірити *de visu*, позначено астериском (*).

Бібліографічний опис джерел та скорочення слів здійснено згідно з чинними в Україні стандартами.

Основним джерелом пошуку матеріалів є фонд ЛОУНБ, базовою – вітчизняна література і видання з діаспори.

Допоміжний апарат складається з іменного, географічного покажчиків та списку періодичних видань, використаних у бібліографії.

Видання містить світлини та ілюстрації.

**Роман Шухевич – політик, воїн,
громадянин**

*Нескорений Твій Дух – борцям дороговказ.
Ти кров'ю, Генерале, написав наказ, –
Найкращий за життя, тривогами багате:*

*“Боріться – хай росте, міцніє, процвіта
Вітчизна вільна – Україна золота!
Для Неї жити нам, за Неї помирати”.*

Петро Дужий

Походив Роман Шухевич з відомого роду галицьких інтелігентів. Пращури були греко-католицькими священиками, як і батько матері. Дід Володимир Шухевич був вченим-етнографом, дійсним членом НТШ.

Батько - Осип Шухевич (1879-1948) був повітовим суддею у м.Краківці та Кам'янці-Струмиловій, а з 1918р. – повітовим помічним комісаром ЗУНР. НКВС-МДБ, тяжко хворого, етапували його у Кемеровську область (Росія), де він і помер.

Мати – Євгенія Шухевич (Стоцька) (1883-1956) теж була репресована і вивезена у Джамбульську область (Казахстан), де й померла.

Брат – Юрій Шухевич (1910-1941), оперний співак, розстріляний більшовиками у червні 1941 року у в'язниці на вул. Лонцького (Львів).

Сестра – Наталка Шухевич (1922) була заарештована більшовиками у вересні 1940 року, будучи студенткою Львівського медінституту. Засуджена до 10 років каторжних робіт на лісоповалі Уралу та 5 років заслання в Казахстані у справі процесу 59-ти членів ОУН (19 січня 1941 р.)

Світогляд Р.Шухевича, його активна життєва позиція, ідейні переконання формувалися під впливом родини, в

До річниці від дня народження

305. В переддень сторіччя з дня народження Шухевича // Гомін України.– 2007.– 12 лют.– С. 8.

306. В Україні відзначать 100-річчя від дня народження Р.Шухевича // Свобода.– 2007.– 23 лют.– С. 3.

307. Голод І. “Юстас” дезінформував “Алекса”: 30 червня минає 95 років від дня народж. Голов. хорунжого УПА Р.Шухевича // Молода Галичина.– 2002.– 27 черв.

308. До 90-річчя з дня народження Романа Шухевича – головнокомандувача УПА генерала Чупринки // Нескор. нація.– 1997.– №11-12 (черв.)

309. Дужий П. Генерал Тарас Чупринка: (До 90-річчя від дня народж. Р.Шухевича) // Укр. шлях.– 1997.– 27 черв.

310. Мизак Н. Вознісся на небо його лицарський Дух // Нова зоря.– 2007.– 22 черв.

311. Пилипенко І. Лицар визвольного чину // За вільну Україну.– 2007.– 21 черв.– С. 8.

312. Пришляк Г. До 90-ліття народин Романа Шухевича генерал-хорунжого Чупринки // Шлях перемоги. – 1999.– 30 черв.

313. Салагуб П. Роман Шухевич – борець за свободу України: 30 черв. 1997 р. йому б виповнилося 90 років // Голос з-над Бугу.– 1997.– 24 трав.

314. Сохацька Є. І слово – зброя...: До 100-річчя від дня народж. Р.Шухевича // День.– 2007.– 14 лип.

315. Тракало Я. Вшанований борець і досі не визнаний герой // Україна молода.– 2007.– 3 лип.– С. 2.

316. Хархаліс Р. Генерал Тарас Чупринка: (30 червня – 90 років з дня народження Р.Шухевича) // Яворівщина.– 1997.– 21 черв.

317. Ювілей Шухевича в Луганську // Слово Просвіти.– 2007.– 19-25 лип.– С. 7.

---

293. *Шухевич Н. Спомини Наталі Шухевич / Подала М. Турів // Яворів. голос. – 1997. – 26 квіт.

294. Шухевич Н., Трільовська М. Те далеке, страшне і важке минуле: [Говорять дружина і донька ген. Р.Шухевича] // Шлях перемоги. – 1993. – 17 січ.

295. Шухевич С. Моє життя. Спомини. – Лондон: Укр. видавн. спілка, 1991. – 619 с.

С.15-16: Спогад про Р.Шухевича.

296. Якір, ЧМ. Несподівана зустріч // Юнак. – 1976. – Ч. 4 (152). – С. 5-6.

297. Ярошевський Л. Спомини про Т.Чупринку // Авангард. – 1980. – Ч. 4(153). – С.163-168.

Невмируща пам'ять серця (вшанування пам'яті Р.Шухевича)

298. Дем'ян Г. Український народ про генерала Романа Шухевича – Тараса Чупринку // Визвол. шлях. – 1998. – №3. – С.259-263; №4. – С.391-400.

299. Збірник на пошану генерала Романа Шухевича / Упоряд. Г.Васькович. – Мюнхен; Лондон: Укр. видавн. спілка, 1990. – 356 с.

300. Мартинець Е. Глей спей у поклоні пам'яті Романа Шухевича – Тараса Чупринки // Нац. трибуна. – 1998. – 10 трав.

301. Музиченко Я. Ювілей командира УПА // Україна молода. – 2007. – 19 трав.

302. Нагірняк З. Живий у пам'яті народній // Шлях перемоги. – 2007. – 7 берез.

303. Стус Д. Професіонал // Пенсія. – 2007. – №7. – С.32-33.

304. Шпонтанк М. Академія в честь Романа Шухевича // Америка. – 2000. – 25 берез. – С. 12.

українській школі, спортивно-патріотичних і націоналістичних організаціях. Роман навчався в Академічній гімназії у Львові. Вважав, що людина має бути всебічно розвинутою. Тіло гартував, систематично займаючись спортом. Змалку був відважним: брав активну участь в “Пласті”, організував гурток “Ясний тризуб”, спортивний клуб “Русалка”, у якому проводились змагання з футболу, волейболу та баскетболу. Пізніше був у куренях “Лісові чорти”, “Чорноморці”. Один із активних учасників-організаторів “моряцьких таборів”, під час яких плавав найбільшими річками Західної України. Як член туристичного гуртка “Тури” у місцевості Бубнище, що в околиці м.Сколе, під час однієї з мандрівок Р.Шухевич відважився вилізти на шпиль небезпечної скелі і замінив чорно-жовтий прапор австро-угорської імперії, який там висів із 1915 року, як символ перемоги над росіянами, на національний синьо-жовтий. У 1923 р. на т.зв. “Запорізьких іграх” встановив рекорд у бігу на дистанції 400 м з перешкодами та у плаванні на 100 м. Мріяв до 40 років переплисти протоку Ла-Манш. У 1933 р. переміг у лижних перегонах на трасі “Сагарі”. Як бачимо, Р.Шухевич, гармонійно розвинута молода людина, міг би проявити себе у різних сферах людської діяльності.

Р. Шухевич у 1926-1934 рр. навчався у Львівській політехніці на дорожньо-мостовому відділенні, по закінченні якого отримав диплом інженера, а також у Музичному інституті ім. М.Лисенка на відділенні симфонії, де освоїв курс фортепіано.

Був музично обдарований. Часто виступав у Львівській опері, акомпануючи брату Юрію, який співав.

1930р. Р.Шухевич одружився з Наталією Березинською, донькою священика з с.Оглядова, що на Радехівщині. Її брат Юрій, член ОУН, загинув у боротьбі з поляками.

У Романа і Наталії Шухевичів народилося двоє дітей – Юрій (1933 р.) та Марія (1940 р.). 1939-1941 рр. родина проживала у Кракові, а в липні 1941 р. перебралася до Львова. 17 липня

1945 р. родину заарештували. Наталя – довголітній в'язень радянських концтаборів. Син Юрій, життя якого пройшло в радянських в'язницях, осліп. Доньку Марію віддали до дитячого будинку.

Р.Шухевич у націоналістичному підпіллі користувався псевдонімами – “Чернець”, “Дзвін”, “Ксаверій Брудас”, “Борис Щука”, “Шух”, “Гур”, “Лозовський”, “Тарас Чупринка”.

З утворенням Організації українських націоналістів Р.Шухевич очолив бойову референтуру Крайової ексекютиви. Протестаційно-саботажну акцію проти польської окупаційної влади на західноукраїнських землях доручено провести Шухевичу. Вона проходила з липня по вересень 1930 р. і повинна була активізувати українське населення до активного опору полякам, звернути увагу світової громадськості на стан справ у Західній Україні, “відбити охоту” польським колоністам селитися на українських землях. Під безпосереднім керівництвом Р.Шухевича були здійснені наступні операції: застрелено поліційного агента Я.Буксу, польського посла Т.Голуфка, комісара поліції Е. Чеховського; проведено грошові “екси” під Бірчею біля Перемишля, Печеніжина, Коломиї, у Бориславі, Трускавці, Городку. Остання акція була невдалою: під час її проведення загинув брат дружини Р.Шухевича – Ю.Березинський. Апогей активності бойових акцій ОУН припав на роки, в які очолював Крайову ексекютиву побратим Р.Шухевича, теж студент Львівської політехніки, С.Бандера.

Найбільш відомою бойовою акцією Крайової ексекютиви ОУН на західноукраїнських землях було вбивство міністра внутрішніх справ Польщі Б.Перацького. Виконавець-бойовик ОУН Г.Мацейко так і не був схоплений. У розкритті злочину польській поліції допомагали спецслужби Німеччини, Чехословаччини, СРСР, очевидно, теж стурбовані розмахом дій українських націоналістів. Внаслідок цього актив Крайової ексекютиви був заарештований, в т.ч. і Р.Шухевич. Поляки не

---

280. Полюга Л. Шляхами спогадів 1944-1956.– Л.; К., 2003.– 171 с.

281. Пришляк Г. Згадуючи Романа Шухевича... // Шлях перемоги.– 1999.– 7 квіт.

282. Рен Є. Останнє Різдво з Шухевичем // Шлях перемоги.– 1995.– 1-8 січ.

283. Рен Є. Спогади про генерала Романа Шухевича // Дружини українських націоналістів в 1941-42 роках.– 1953.– Ч. 13.– С. 113-126; Визвол. шлях.– 1970.– №3.– С. 338-346.

284. Рудин Є. Моя зустріч з ген. Романом Шухевичем – Чупринкою // Літопис Бойківщини.– 1983.– №1-6.– С. 42-45.

285. Смерека. Зустріч з командиром // Укр. самостійник.– 1951.– 4 берез.; Визвол. шлях.– 1970.– №3.– С. 350-351.

286. Теленчі О. Останній день генерала Шухевича // Голос України .– 2000.– 4 берез.

287. Чемерис П. Спогад про Романа Шухевича // Голос народу.– 2004.– 6 берез.

288. Шанковський Л. Ініціативний комітет для створення Української Головної Визвольної Ради: (Документ. спогад учасника).– Нью-Йорк: Накладом ООЧСУ, 1985.– 96 с.– Із змісту: [Про Р.Шухевича].– С. 5-13, 46, 60, 65, 85, 86, 88, 89, 91.

289. Шлапак Я. Роман Шухевич – мій генерал // Україна.– 2005.– №6-7.– С.20-23.

290. Штефан А. Зустріч із пор. Б.Щукою в Хусті // Америка.– 1970.– 6 трав.

291. Шухевич-Березинська Н. Ми знали ще з малих дітей / Спогади дружини командира УПА записав Г.Дем'ян // Визвол. шлях.– 1998.– №3.– С. 263-271.

292. Шухевич Н. Спомини з дитинства // Нескорені.– 1992.– №5 (черв).

Т. 2.– 1988.– 416 с.– Із змісту: [Про Р.Шухевича].– С. 26, 87, 110, 111, 120, 208, 224, 235, 239-241, 255, 256, 259, 292, 295, 296, 320, 321, 328, 343, 351, 360, 370.

269. Матла З. Роман Шухевич // Америка.– 1970.– 21-22 квіт.

270. Мечник С. Люди, роки, події: Спогади.– Мюнхен: Укр. вид-во, 1986.– 294 с.– Із змісту: [Про Р.Шухевича].– С. 13-16, 26, 118, 120.

271. Мечник С. Початок невідомого: Спогади, 1945-1954.– Мюнхен: Укр. вид-во, 1984.– 264 с.– Із змісту: [Про Р.Шухевича].– С. 9, 23, 69, 128, 165, 166, 205, 234.

272. Мої зустрічі із Шухом: У фіналі стометр. бігу – 1927 // Юнак.– 1970.– №3.– С. 4-5.

273. Н.Н. Мої зустрічі із Шухом у фіналі стометрового бігу – 1927 // Молоде життя.– 1955.– Ч. 4.

274. О-як (Олег Лисяк). Командир, революціонер, спортсмен // Укр. самостійник.– 1950.– 12 листоп.– С. 3; Визвол. шлях.– 1970.– №3.– С. 352-354.

275. Оксана. Спомин львов'янки // Укр. самостійник.– 1950.– 17 груд.; Визвол. шлях.– 1970.– №3.– С. 331-334.

276. Онишко Л. Зв'язкові Романа Шухевича в 1945-1947 рр. // Визвол. шлях.– 2005.– №6.– С.100-107.

277. Підгайний Б. Спогад про юні літа Романа Шухевича // Вісті комбатанта.– 1975.– №2.– С. 31-33.

278. Побігуший–Рен Є. Мозаїка моїх споминів. Т. 2.– Мюнхен; Лондон: Накладом авт. й Об-ня бувших Вояків Укр. у Велик. Британії, 1985.– 304 с.: портр.– Із змісту: [Про Р.Шухевича].– С. 61, 107, 118, 120, 122, 125, 137-139, 189, 199, 200, 232, 233, 235, 237.

279. Полюга Л. „Провідник спонукав нас вивчати історію, іноземні мови...” / Розмову з особистим охоронцем Р.Шухевича вів Б.Козловський // День.– 2007.– 12 лип.; Висок. Замок.– 2007.– 30 черв.– С.15.

зуміли зібрати достатньо доказів, щоб звинуватити його у причетності до вбивства міністра. Тому він був направлений до концентраційного табору Береза Каргузька, а в січні 1935 р. переведений до слідчої в'язниці “Бригідки” і проходив по справі у Львівському процесі над ОУН. На суді Шухевич визнав, що вступив до УВО, але у членстві в ОУН не зізнався. Шухевича було засуджено на 3 роки ув'язнення з урахуванням слідчого арешту, але амністовано 27 січня 1937 р.

Після звільнення Р.Шухевич проживав з родиною у Львові та працював у приватному рекламному агентстві “Фама”, завдяки чому утримував сім'ю. Але він не поривав зв'язків із націоналістичним підпіллям. Р.Шухевич – один із ініціаторів проекту визволення з в'язниці С.Бандери, який не вдалося здійснити з технічних причин.

З початком подій на Закарпатті Р.Шухевич збирає кошти для створення національних військових формувань, сприяє переходу бойовиків із Галичини та Волині через гори. Наприкінці грудня 1938р. сам вирушає на Карпатську Україну. Під псевдонімом Борис Щука він стає поручником Генерального штабу Національної оборони Карпатської України. В його обов'язки входив добір кадрів, організація фінансової допомоги та зв'язку. Але переважаючі сили угорських військ розбили оборонців Карпатської України.

В еміграції Шухевич виконував доручення Проводу українських націоналістів: підтримував зв'язки з підпіллям Західної України, налагоджував конспіративний пункт у м.Гданську. Основну увагу приділяв військовій справі, адже наближалася війна, й українці мали бути відповідно підготовлені до майбутньої боротьби. Сам Р.Шухевич пройшов спеціальний курс підготовки у військовій академії Мюнхена, де отримав посвідчення на керування безмоторним літаком. З початком Другої світової війни переїхав до Кракова, де пройшов курс вищих старшин, згодом організував вишкіл старшинських

кадрів. Був переконаний: якщо буде українська армія, то буде можливість вибороти незалежність України.

Оунівцям вдалося сформувати весною 1941р. українські військові формування, т.зв. Дружини українських націоналістів (ДУН) у складі німецької армії. Батальйон “Нахтігаль” очолив сотник Р.Шухевич. Після короткого, але досить інтенсивного вишколу українці в мундирах німецького вермахту склали присягу на спільну боротьбу з більшовиками за визволення українського народу і з початком німецько-радянської війни вирушили на Україну. Згодом, коли німецькі окупанти не визнали проголошення Акту відновлення Української держави 30 червня 1941р., а його ініціаторів піддали репресіям, Р.Шухевич разом із бойовими товаришами відмовилися воювати у складі німецької армії. Вся подальша його доля була пов’язана зі збройною боротьбою проти окупантів України.

Після розформування німцями Дружин українських націоналістів (ДУН) – “Нахтігаль” і “Роланд”, Р.Шухевич відбув вишкіл у м. Франкфурт-на-Одері. Згодом з побратимом по зброї підписав однорічний контракт і продовжив військову службу в Білорусії. Здобув досвід боротьби з радянськими партизанами.

На початку 1943 р. пішов у підпілля – очолив ОУН на українських землях, а з осені 1943 р. – УПА. Фактично, Р.Шухевич з 1943 по 1950 рік стояв на чолі українського національно-визвольного руху. Безпосередньо брав активну участь у Першій Конференції Поневолених Народів Сходу Європи та Азії (листопад 1943 р., с. Будараж, що на Рівненщині). Зумів підкорити єдиному Проводові розрізнені загони українських повстанців. У липні 1944р. в с. Сприня на Самбірщині, Р. Шухевич – один із активних учасників та організаторів УГВР, прообразу українського парламенту – був обраний головою Генерального секретаріату УГВР та секретарем військових справ.

Шухевич вміло реорганізував визвольний рух, враховуючи геополітичну ситуацію в Україні. Вчасно змінив тактику

Т.2. Кн.1: Бойові друзі.– 2001.– 370с.

С.36, 164, 319: Згадки про Р.Шухевича.

Т.3. Кн.2: Бойові друзі.– 2001.– 509с.

С.10: Характеристика Тараса Чупринки.

С.100, 130: Про зустріч автора споминів з Р.Шухевичем.

С.145-146: Про участь Р.Шухевича в нарадах

Провідного активу.

С.170, 182, 183: Спогади автора про Р.Шухевича.

С.222-223: В спогадах М.Бойка згадується Р.Шухевич.

С.262-269: Спогади зв’язкової Олени Матла-Казанівської.

С.325: До складу генерального штабу Карпатської Січі входив Р.Шухевич „Щука”.

С.400: Згадка про Р.Шухевича.

С.441-443: Р.Шухевич в спогадах Костя Таланчука.

Т.4: Береза Картузька. Роки неволі і боротьби.–2001.–519с.

С.27: Про перебування Р.Шухевича в Березі Картузькій.

С.41: Згадка про Р.Шухевича.

С.96: Про перевезення Р.Шухевича з Берези до Львова та осудження його в процесі Степана Бандери.

С.102: Згадка про Р.Шухевича в спогадах ”Друг щирий, більш ніж брат...”.

С.112: Р.Шухевич входить в таємний провід в’язнів Берези.

С.175: В списку в’язнів табору Р.Шухевич під №173.

С.472: В присутності членів Товариства колишніх членів УПА ім.Р.Шухевича відбулося вручення Золотого Хреста УПА колишнім воякам і старшинам УПА з нагоди 25-річчя УПА в Нью-Йорку.

268. Малащук Р. З книги мого життя: Спомини: В 2 т.– Торонто: Видавн. спілка „Гомін України”, 1987 – 1988.

Т. 1.– 1987.– 358 с.– Із змісту: [Про Р.Шухевича].– С. 66, 87, 96-99, 137, 138, 140, 158, 180, 201, 206, 228, 239, 274.

-
-
- С.113: Зустріч з Р.Шухевичем.
256. Кальба М. Дружини Українських Націоналістів.— Нью-Йорк, 1986.— 218 с.
С.115-126: Спогади Є.Рена про генерала Р.Шухевича.
257. Кая Г. Нащадки мають знати правду / Спогади зв'язкової Р.Шухевича записав Я.Тимусь // Голос відродж.— 2007.— 29 черв.; 10 лип.
258. Козак І. Спогад з Мюнхена: 30 черв. 1907 р. народився ген. Р.Шухевич // Ратуша.— 1991.— 28, 29 черв.
259. Ю. Кр-ий (Підгайний Б.). Актентат на советський консулят у Львові 1933 р.: Спомин про Романа Шухевича // Укр. самостійник.— 1951.— Берез.; Визвол. шлях.— 1970.— №3.— С. 334-337.
260. Ю. Кр-ий (Підгайний Б.). Весільний марш Гріга: Спомин про Р.Шухевича // Укр. самостійник.— 1951.— Берез.— С. 3.
261. Юрко Кр-ий (Підгайний Б.). Двобій. Спомин про Р.Шухевича // Сурма.— 1951.— Лют.(Ч. 28).— С. 21-22.
262. Ю. Кр-ий (Підгайний Б.). Небезпечна зустріч. Спомин про Романа Шухевича // Укр. самостійник.— 1951.— Берез.
263. Кук В. Оцінка Романа Шухевича рідними, друзями і співпрацівниками // Укр. думка.— 2000.— 2 берез.
264. Лаба В. Славний син свого роду й рідного народу // Станичні вісті.— Едмонтон, 1956.— Берез.
265. Лопатинський Ю. — „Калина”. Моя зустріч зі сл. пам. ген. Т.Чупринкою-Шухевичем // Вісті комбатанта.— 1979.— Ч.4.— С. 43-45.
266. Макар В. Бойові друзі: Збірка спогадів з дій ОУН, 1929-1945. Т.1.— Торонто: Видавн. спілка „Гомін України”, 1980.— 414 с.: фотогр.— Із змісту: [Про Р.Шухевича].— С. 8, 220, 221, 336, 373.
267. Макар В. Спомини і роздуми: Зібр.творів в 4 т.— Торонто; К., 2001.

боротьби з повстанської на партизанську, згодом на підпільну, з військової— на політично-пропагандистську.

Переховуючись у підпіллі, часто змушений був міняти місця постою. Влітку— це лісові бункери та криївки. Взимку— схрони у будинках соратників. З поверненням Червоної Армії у 1944 р. переховувався в Улашківцях біля Чорткова. Восени та взимку 1944-1945 рр. Р.Шухевич знаходився в Бережанському та Козівському районах Тернопільщини, в околицях сіл Бишки—Потік—Конюхи—Августівка—Жуків—Рай. Перезимував 1945-1946 р. у с.Пуків, що на Рогатинщині. Від жовтня 1946 р. до вересня 1947 р. командував жив у Княгиничах Рогатинського району Івано-Франківської обл., а згодом у с.Грімне Комарнянського району на Львівщині. Зимув 1947-1948 рр. Р.Шухевич провів у Львові, в будинку на вул. Кривій. З весни 1948 р. до загибелі перебував у с.Білогорщі, що на околиці Львова.

Незважаючи на постійну увагу зі сторони репресивних органів, які його шукали довго й наполегливо, Р.Шухевич часто зустрічався з багатьма людьми, ходив по Львову, підтримував постійні контакти з відомими діячами науки, освіти, культури. Хворіючи, їздив на лікування в Одесу, виїздив до Дніпропетровська, на Донбас для безпосереднього знайомства зі Східною Україною. Широке коло зв'язків і вивело на нього МДБ. Спецоперацію розробив і безпосередньо очолив генерал-лейтенант П.Судоплатов, убивця колишнього наркома освіти О.Шумського та голови ОУН Є.Коновальця. Війська оточили Левандівку та с.Білогорщу в неділю 5 березня 1950 року. Роман Шухевич перебував в будинку місцевої вчительки, де і загинув у перестрілці з гебістами.

Україна втратила свого національного героя-провідника, яким міг би гордитись кожен народ. Роман Шухевич присвятив життя боротьбі за волю українського народу і побудову самостійної соборної Української держави. Його патріотизм був щирим і відвертим, адже він навіть не зробив спроби врятувати

своїх рідних – батьків, сестру, дружину та дітей, організувавши їхній виїзд на Захід. Він і такі, як він, – сотні тисяч оунівців – довели, що їхнє життєве кредо було справедливе, чесне і величне. Вони боролися під гаслом: “Здобудеш Українську державу або загинеш в боротьбі за неї!”. А свобода, честь і любов, найбільші чесноти у світі, у всіх народів завжди вважалися гідними для наслідування прийдешніми поколіннями.

*Гаєрлік Ігор Омелянович,
кандидат історичних наук,
доцент НУ “Львівська політехніка”*

По ньому тужить і калина в лузі Спогади про Р. Шухевича

243. Базелюк М. Старший брат // Шлях перемоги. – 1996.– 10 жовт.
244. Бедрій А. Командир нації в поході: Спогади учасника визвол. змагань // Нескор. нація.– 1994.– Ч.13.– С.2.
245. Бойко І. Роман Шухевич. Як я його пам’ятаю з тюрми // Ратуша.– 1991.– 4, 5 берез.
246. Бульба-Боровець Т. Армія без держави: Слава і трагедія укр. повстан. руху: Спогади.– Вінніпег: Накладом Т-ва „Волинь”, 1981.– 327 с.: фотогр.– (Ін-т дослідів Волині; Ч. 45).– Із змісту: [Про Р.Шухевича].– С. 51, 121, 253, 290, 294, 296.
247. Ганушевський М. Роман Шухевич у моїх споминах // Ювілейна книга Укр. академічної гімназії у Львові.– Філадельфія, 1978.– Кн. 2.– С.451-463.
248. Голод Р. Перша моя зустріч з Романом Шухевичем // Станичні вісті.– Едмонтон, 1956.– Квіт.
249. *Губка І. Інівська битва. – Л.:Афіша, 2004. – 134 с.
250. Гусяк Д. І повірила в диво, що Україна встане / Розмову зі зв’язковою Р.Шухевича записала З.Нагірняк // Шлях перемоги.– 1997.– 23 квіт.
251. Гусяк Д. Наш головний командир // Нескорені.– 2001.– №3.
252. Гусяк Д. Невтомний борець за волю України // Ратуша.– 1991.– 8-9 лип.
253. Дідик Г. Зв’язкова генерала Чупринки / Запис Н.Мудрої, Г.Садовської // Дзвін.–1992.– №9-10.– С.110-123.
254. *Зв’язкова Генерала Галина Дидик: „На жаль, і я жива...”: Спомини / Упоряд. О.Панченко.– Вид-во „Гадяч”, 2007.– 262 с.
255. Казанівський Б. Шляхом Легенди: Спогади.– Лондон, 1975.– 292 с.

Чупринка”: Різні версії і найбільш ймовірна.– Л.: Вид-во Тараса Сороки, 2007.– 267 с.

228. Місце знаходження тіла Р.Шухевича // Висок. Замок.– 2006.– 1 черв.

229. Олексюк М. “Військовий опір був дуже популярний у цій місцевості...”: Як загинув генерал Шухевич // За вільну Україну.– 1995.– 10 серп.

230. Пахолко О. Останню таємницю УПА розкрито // Експрес. – 2005.– 13-20 жовт.

231. Роман Шухевич: Таємниця загибелі // Націоналіст. кур’єр.– 2002.– №5(черв.)

232. Свідник Д. Загибель генерала Чупринки // Поступ.– 2005.– 7 берез.

233. Смерть Тараса Чупринки (Р.Шухевича) головного командира УПА // На варті.– 1950.– №11.– С. 3-5.

234. Стецько Я. Акт революції: З приводу героїс. смерті ген. Т. Чупринки // Дзвін.– 1994.– №6.– С.110-113.

235. Стех Я. У пам’яті народу справжні герої не вмирають // Америка.– 2000.– 26 лют.– С. 12-13.

236. Убивство командувача УПА Романа Шухевича // Голос України.– 2000.– 29 січ.

237. Чемерис П. Єсть!... Он убіт! // За вільну Україну.– 2003.– 5 берез.– С. 1.

238. Шаповал М. „Тиждень” знає, хто видав Шухевича // Тиждень.– 2000.– 5-11 верес.

239. Шаповал М. Хто продав головнокомандувача УПА Романа Шухевича // Селянин.– 1998.– 1 серп.

240. „Шухевич загинув у Білогорщі, щоб жити Чупринкою у віках” // Гомін волі.– 1992.– 11 січ.

241. Як загинув Головнокомандувач УПА // За вільну Україну.– 2001.– 6-7, 10 квіт.

242. Як ліквідували Шухевича // Персонал Плюс.– 2007.– 25-31 лип.– С. 8-9.

Роман Шухевич – шлях життя і боротьби Загальне

У галереї національних борців ХХ століття постать Романа Шухевича займає виняткове місце. Він брав безпосередню участь та був співорганізатором боротьби проти усіх окупантів України. Під його керівництвом виростала й протистояла ворогові нескорена армія та революційна організація.

1. Про відзначення 100-річчя від дня народження Романа Шухевича: Указ Президента України від 16 трав. 2007 р. №420 // Уряд. кур’єр.– 2007.– 23 трав.– Орієнтир. – С. 4-5.

***

2. Шухевич Роман // Енцикл. українознав.: Словник. частина. – Париж; Нью-Йорк, 1984. – Т. 10. – С. 3908-3909.

3. Шухевич Роман // Історія України / За ред. Ю.Сливки. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – Л., 2002. – С. 332.

4. Шухевич Роман // Малий словник історії України / В.Смолій, С.Кульчицький, О.Майборода та ін. – К., 1997. – С. 453-454.

5. Шухевич Роман // Новий довідник: Історія України. – К., 2005. – С. 599.

6. Шухевич Роман // Є.Онацький. Укр. мала енциклопедія. – Буенос-Айрес, 1958. – Т. 4. – С. 2099-2100.

7. Шухевич Роман // УСЕ. – К., 1999. – С. 1391.

***

8. Роман Шухевич (1907-1950): Реком. покажч. л-ри / ЛДОУНБ; Уклад.: Л.Рудик, М.Олійник. – Л., 1994. – 10 с.

---

9. Роман Шухевич – символ незалежності: Пам'ятка користувачу / Яворів. від. культури і туризму Яворів. райдержадмін. Яворів. центр. район. б-ка. – Яворів, 2007. – 6 с.

10. Шухевич-Чупринка: людина і символ: Про відзначення 100-річчя від дня народж. Генерал-хорунжого УПА Романа Шухевича / Яворів. від. культури і туризму Яворів. райдержадмін. Яворів. центр. район. б-ка. – Яворів, 2007. – 10 с.

***

11. Чавага К. Майже все про Романа Шухевича: [Про реком. покажч. „Роман Шухевич (1907-1950)”] // Ратуша. – 1994. – 9 квіт.

Друковані праці Романа Шухевича

12. **Чупринка** Т. Бійці і командири Української Повстанської Армії! // Визвол. шлях. – 1985. – №5. – С. 524-526.

13. **Чупринка** Т. Важливі відозви, заклики і вказівки Головного Командира і головної команди УПА (1945-47 рр.) // Визвол. шлях. – 1987. – №10. – С. 1073-1083.

14. **Чупринка** (Т.). Відозва головного командира до УПА! // Мірчук П. Українська Повстанська Армія. – Мюнхен, 1953. – С. 310-312.

15. **Чупринка** Тарас. До генези Української Головної Визвольної Ради // Літопис Укр. Повстанської Армії. – Торонто; Л., 1994. – Т.9. Кн.2. – С. 392-405; Українська Головна Визвольна Рада: Зб. док. за 1944-50 рр. – Б.м., 1956. – С. 49-53.

16. Ген. Тарас **Чупринка**. Заява Головного Командування Української Повстанської Армії (25.09.1947) // Літопис Укр. Повстанської Армії. – Торонто; Л., 1994. – Т.9. Кн.2. – С. 375-377.

Є.Штендера. - Торонто: Літопис УПА, 1980.–

Т.10. Кн.2: 1946-1948. Українська Головна Визвольна Рада: Док., офіц. публ., матеріали.– Торонто, 1982.– 531 с.

С.8: Про загибель Р.Шухевича в бою з військами НКВС.

С.50-54: Повідомлення про смерть ген. Романа Шухевича – Тараса Чупринки.

Т.12: Третя подільська воєнна округа УПА “Лисоня”: Док. і матеріали.– Торонто, 1989.–352с.

С.136-137: В заяві Галини Дідик до Президії Верховної Ради СРСР згадується про загибель Р.Шухевича.

Т.24: Ідея і чин. Орган Проводу ОУН, 1942-1946.– Торонто, 1995.– 590 с.

С.317: Інформація про загибель Тараса Чупринки.

220. Карбович З. Дві революції: (З приводу героїс. смерті ген. Тараса Чупринки) // Визвол. шлях.– 1970.– №3.– С. 296-303.

221. Климчук М. Вбивство Романа Шухевича // Голос з-над Бугу.– 1995.– 4 берез.

222. Кого ми втратили // Сурма.– 1951.– Лют.(Ч.28).– С.6.; Визвол. шлях.– 1970.– №3.– С.277-279.

223. Козловський Б. Прах Романа Шухевича – на дні Збруча: Після багаторічного мовчання і відписок Служба безпеки нарешті повідомила про місце захоронення командувача УПА // Висок. Замок.– 2005.– 2 квіт.

224. Козловський Б. Ховали кінці у воду: [Ю.Шухевич про смерть і поховання свого батька] // Висок. Замок.– 2005.– 23 черв.– С.6.

225. Лубська О. Поховали Отамана... // Укр. самостійник.– 1950.– 26 листоп.

226. Микольський Ю. Таємниця загибелі Романа Шухевича // Бойків. думка.– 2007.– 3 лют.

227. *Микольський Ю. Як упав головний командир УПА генерал-хорунжий Роман Шухевич – „Тарас

---

208. Прокоп М. УГВР з перспективи сорокаліття // Сучасність.– 1984.– №7-8.– С. 130-145.

209. 50-річчя ОУН, 1929-1979.– Торонто, 1979.– 64 с.– Из змісту: [Про Р.Шухевича].– С. 18, 23.

210. УГВР в світлі постанов Великого Збору та інших документів з діяльності 1944-1951.– [Б.м.]: Видання ЗЧ ОУН, 1956.– 356 с. – Из змісту: [Про Р.Лозовського]. – С.77-86.

Таємниці загибелі Романа Шухевича

211. *Бурнашов Г. Останній поєдинок. Нові факти таємної загибелі генерала УПА Р.Шухевича // Галичина.– 1997.– 6, 23 груд.

212. Бурнашов Г. Постріли в Білогорщі.– Івано-Франківськ, 1993.– 32 с.

213. Веденєєв Д., Шаповал Ю. Роман Шухевич: Таємниця загибелі // Дзеркало тижня.– 2002.– 16 лют.– С. 21.

214. *В'ятрович В. Містифікація навколо поховання Романа Шухевича / Розмову з головою Львів. центру дослідж. визвол. руху записав А.Кармалюк // Шлях перемоги.– 2006.– 18 жовт.

215. *Ген. Судоплатов про ліквідацію Романа Шухевича // Поклик сумління.– 1994.– Жовт. (Ч. 38).– С. 2.

216. Горбатюк В. Чи не пора розкрити „змову... мовчання“?: (Про перезахоронення Р.Шухевича) // Висок. Замок.– 1993.– 10 лип.

217. Грень П. Шостий постріл обірвав життя генерал-хорунжого Романа Осиповича Шухевича // Солідарність.– 2005.– №1(трав.)

218. *Єдиний свідок трагедії в Білогорщі // Пласт. шлях.– 1990.– Ч.7-9.– С. 56-58.

219. Літопис Української Повстанської Армії / Відп. ред.

---

17. Ген. Тарас **Чупринка**. Святковий наказ Головного Командира Української Повстанської Армії (14.10.1947) // Літопис Укр. Повстанської Армії.– Торонто; Л., 1994.– Т.9. Кн.2.– С. 372-374.

18. Шухевич Р. Из життя бойовика // Визвол. шлях. – 1970. – №3. – С. 323-327.

***

19. Савчук К. Роман Шухевич – реалізатор стратегії української національної революції: (Започатк. перед смертю, але недокінч. праця) // Визвол. шлях. – 1983. – №3. – С. 285-295.

***

20. Літопис Української Повстанської Армії / Відп. ред. Є.Штендера. – Торонто, 1980. –

Т.1. Кн.1: Волинь і Полісся. Німецька окупація. – Торонто, 1989. – 255с.

С.159-160, 163, 167-168: Накази головного командування УПА за підписом Т.Чупринки.

Т.9. Кн.2: 1946-1949. Українська Головна Визвольна Рада: Док., офіц. публ., матеріали. – Торонто, 1982. – 531с.

С.7: Про статтю ген. Романа Шухевича “До генези УГВР”, надруковану в бюлетені “Бюро інформації УГВР”.

21. Літопис УПА / НАН України. Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім.М.Грушевського. – К.; Торонто, 1995. –

Т.1: Видання Головного Командування УПА. – К.; Торонто, 1995. – 481 с.: іл.

С.239: Звернення Головнокомандувача УПА до бійців Повстанської Армії.

Т.6. Кн.3: Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: Інформ. док. ЦК КП(б)У, обкомів партій, НКВС-

---

МВС, МДБ-КДБ. – К.; Торонто, 2003. – 509 с.

С.107: Про документи Р.Шухевича, які виявили НКВС в 1946р. і переклали російською мовою.

С.123: Про листи Р.Шухевича за 1945р., що виявлено в ДА СБУ.

22. Сергійчук В. Український здвиг: В 5 т. – К.: Укр. видавн. спілка, 2004. –

Т.5: Наддніпрянщина. 1941-1955. – К., 2005. – 836 с.

С. 706: Інструктивні вказівки керівника українського підпілля Р.Шухевича зв'язковій ЦП ОУН О.Ільків щодо діяльності на Наддніпрянщині.

23. Шах С. Львів – місто моєї молодости. Т.3. – Мюнхен: Християн. голос, 1956. – 361 с.

С.321: Заклик Тараса Чупринки, що був висловлений у “Зверненні Воюючої України до українців на чужині” та “Заповіт” в “Деклярації Проводу ОУН” в 1945р.

Славний син свого роду й рідного народу

Родина Шухевичів належить до старих заслужених галицьких священичих родів, що на переломі XVIII протягом XIX століття відіграли важливу роль у галицькому національному відродженні, як, наприклад, Авдиківичі, Ангеловичі, Билинкевичі, Дзеровичі, Гинилевичі, Литвиновичі, Петрушевичі, Озаркевичі, Сембратовичі, Юхновичі, Шашкевичі, Шухевичі, Шараневичі та інші.

Життя і діяльність нащадків роду Шухевичів мали значний вплив на культурно-національний розвиток галицьких українців; брали активну участь в боротьбі за самостійну Українську державу.

Рада: Док., офіц. публ., матеріали.– Торонто, 1984.– 434 с.

Цей том Літопису УПА вийшов у 40-річницю утворення УГВР і присвячується тим членам, які загинули в боротьбі, в тому числі і Романові Шухевичу.

Т.26. Кн.4: Документи і спогади. Українська Головна Визвольна Рада: Док., офіц. публ., матеріали.– Торонто; Л., 2001.– 656 с.

С.17: В травні 1943р. Р.Шухевич очолив Бюро Проводу ОУН.

С.23: Р.Шухевич оцінює можливості тривалого протистояння мілітарно-поліційній машині СРСР.

С.42: Про причини створення УГВР в статті Тараса Чупринки “До генези УГВР”.

С.47: Р.Шухевич особисто рекомендував д-ра Павла Турула у члени УГВР.

С.49: На Першому Великому Зборі УГВР у липні 1944р. в Карпатах про військове становище доповідав Р.Шухевич.

С.64: Про близькі відносини Р.Шухевича з полковником Р.Сушком, котрий при розколі ОУН залишився на боці ОУН-М.

С.67: Р.Шухевич був одним із співорганізаторів Першої Конференції Поневолених Народів Сходу Європи й Азії, що відбулася 21-22 листопада 1943 року.

С.68: Р.Шухевич („Тур”) очолював Бюро Проводу ОУН; як “Тарас Чупринка” офіційно від 23 січня 1944 р. був Головнокомандувачем УПА; з 14 липня 1944 р. („Лозовський”) – голова Генерального секретаріату УГВР.

206. Панченко О. Українська Головна Визвольна Рада.– Лохвиця, 2000.– 255 с. – Из змісту: [Про Р.Шухевича]. – С. 187, 217.

207. Прокоп М. Роман Шухевич і питання самостійности української політики // Сучасність.– 1980.– №12.– С. 64-74.

---

200. Дашкевич Я. Штрихи до політичного портрету Романа Шухевича. Есе// Україна в минулому/ НАН України. Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського. Львів. від-ня.– К.; Л., 1995.– Вип. 7.– С. 60-66.

201. *Дужий П. Генерал Тарас Чупринка: Нариси про Романа Шухевича – Головного командира УПА.– Л.: Галиц. видавн. спілка, 1997.– 63 с.

202. Дужий П. Генерал Чупринка: Штрихи до політ. портр. // Укр. ідея і чин.– 1998.– №2.– С.52-55.

203. Дужий П. Людина виняткового гарту: Штрихи до політ. портр. Романа Шухевича // Нація і держава.– 1996.– Черв.– С. 2.

204. Дужий П. Роман Шухевич – політик, воїн, громадянин.– Л.: Галиц. видавн. спілка, 1998.– 256 с.

205. Літопис Української Повстанської Армії/ Відп. ред. Є.Штендера. - Торонто: Літопис УПА, 1980.–

Т.5. Кн.3: Спомини учасників. Волинь і Полісся. Німецька окупація.– Торонто, 1984.– 309 с.

С.178: Постанова УГВР про підвищення до ступеня генерала підполковника Чупринки (з датою старшинства від 22.1.1946р.).

Т.6. Кн.1: 1942-червень 1944. УПА в світлі німецьких документів.– Торонто, 1983.– 245 с.

С.17: Р.Шухевич на Третньому Надзвичайному Зборі ОУН в серпні 1943 р. був обраний головою Проводу ОУН.

Т.9. Кн.2: 1946-1948. Українська Головна Визвольна Рада: Док., офіц. публ., матеріали.– Торонто, 1982.– 531с.

С.375: Заява головного командування УПА від 28 вересня 1947р. за підписом Тараса Чупринки.

С.383: Перехід деяких відділів УПА і груп революціонерів із західних окраїн згідно з директивою УГВР та наказом командування УПА.

Т.10. Кн.3: 1949-1952. Українська Головна Визвольна

---

*До великого моменту
Будь готовий кожний з вас,–
Кожний може стать Богданом,
Як настане слушний час.
Мовиш: нині інші війни,
Ну, то іншу зброю куй,
Ум гостри, насталою волю,
Лиш воюй...*

(І. Франко. Великі роковини. Пролог)

24. *Арсенич П. Рід Шухевичів. – Івано-Франківськ: Нова зоря, 2005. – 263 с.

25. Арсенич П. Шухевичі // Україна. – 1994. – №6. – С. 4-6; Шлях перемоги. – 1994. – 5,10,19 берез.; 16, 23 квіт.; Яворівщина. – 2007. – 13, 20 квіт.

26. Байдович С. Краковець, місце народження Тараса Чупринки // Яворівська земля. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1984. – С. 175-182.

27. Дашкевич Я. Юрій Шухевич та Шухевичі // Шлях перемоги. – 2003. – 27 берез.-2 квіт. – С. 5.

28. Дмитришин Х. Батько і син // Юнак. – 1980. – №7-8. – С. 6.

29. Кузьмович О. Роман Шухевич і його родина // Юнак.– 1978.– №3.– С. 6-7.

30. Прус В. Роман Шухевич і Радехівщина. – Л.: Добра книжка, 2007. – 54 с.

31. Прус В. Роман Шухевич і Радехівщина. На військово-патріотичних традиціях // Нар. справа.– 2007.– 16 берез.

32. Прус В. Роман Шухевич і Радехівщина. Родинне коріння // Нар. справа.– 2007.– 2 берез.

33. Садова Л. Родовід Шухевичів // Шлях перемоги.– 2002.– 20-26 черв.– С. 6.

---

34. Садова Л. Шухевичі: Славет. родоводи // За вільну Україну.– 1995.– 4 берез.

35. Сколоздра Р. Розвадівський корінь генерала Чупринки (головного командира УПА) // Громада.– 1997.– 14 жовт.

36. Сколоздра Р. Роман Шухевич і Миколаївщина // Громада. – 2007. – 6 лип.

37. Сколоздра Р. В. Роман Шухевич мав 100-літнього прапрапрадіда / Розмову з педагогом-дослідником, істориком вів І.Фаріон // Висок. Замок.– 1997.– 8 жовт.

38. Шах С. Рід Шухевичів // Укр. думка.– 2000.– 2 берез.

***

39. Шухевич Н. Старший брат / Розмову з сестрою Р.Шухевича вела М.Базелюк // Шлях перемоги.– 1996.– 10 жовт.

***

40. Сіданич В. Символи нашої історії: (Про дружину Р.Шухевича Наталю) // Новий час.– 2000.– 22 черв.

41. Наталка Шухевич-Березинська: (Дружина голови Проводу ОУН Р.Шухевича. Некролог. 13.03.1910 – 28.02.2002 рр.) // Визвол. шлях.– 2002.– №3.– С. 127-128.

42. Шухевич Н. 47 гривень отримує від незалежної України вдова генерала УПА / Розмову вів Б.Козловський // Висок. Замок.– 2000.– 10 черв.– С. 13.

***

43. Карпатський П. Хресна дорога Юрія Шухевича: [До 60-річчя з дня народж. голови Укр. Нац. Асамблеї] // Висок. Замок.– 1993.– 30 берез.

44. Незламним шляхом борця: [Про голову УНА Ю.Шухевича] // За вільну Україну.– 1993.– 1 квіт.

Роман Шухевич – політик і державний муж

Роман Шухевич – Тарас Чупринка був не лише командувачем українських повстанських сил. Він був також великим державним мужем і політиком. У серпні 1943 року Третій Надзвичайний Великий Збір ОУН обрав його головою Бюро ОУН, а в листопаді того ж року Роман Шухевич керував підготовкою і проведенням Першої Конференції Поневолених Народів Сходу Європи й Азії, що відбулася на Волині. Він глибоко розумів потребу тісної співпраці всіх поневолених народів у тотальній боротьбі з ворогами й намагався таку співпрацю зміцнити.

В липні 1944 року Перший Великий Збір Української Головної Визвольної Ради обирає Романа Шухевича головою Генерального секретаріату й затверджує його на становищі Генерального секретаря військових справ та Головнокомандувача УПА. Займаючи ці майже найвищі організаційні, політичні й військові пости, генерал-хорунжий Роман Шухевич – Тарас Чупринка – безперервно керує революційно-визвольною боротьбою українського народу проти німецьких і московських окупантів і, внаслідок цієї боротьби, їм не вдалося здійснити своїх злочинних планів щодо України, вбити дух спротиву українського народу.

198. Логуш О. Командир Чупринка на конференції поневолених народів // Визвол. шлях.– 1970.– №3.– С. 347-349.

***

199. Дашкевич Я., Кук В., Бойко В. Про генерала Тараса Чупринку (Романа Шухевича) / НАН України. Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім.М.С.Грушевського. Львів. від-ня.– Л., 2006.– 32 с.

Тарас Чупринка // Гомін волі.– 1997.– 6 берез.

184. Прокоп М. Роман Шухевич-Чупринка й ОУН і УПА у 1943-1944 роках // Сучасність.– 1976.– №1.– С. 64-75.

185. Прокоп М. У сорокаріччя III Надзвичайного великого збору ОУН // Сучасність.– 1983.– №7-8.– С. 104-132.

186. Радовський В. Глядач інкогніто: як генерал Чупринка був на виставі “Облога” // Висок. Замок.– 1995.– 4 берез.

187. Спільна А. Таємниці генерала Чупринки // Слово Просвіти. – 2007.– 9-15 серп.– С. 8-9; День.– 2007.– 20 лип.– С. 21.

188. Стрільчук В. Михайло Заяць – охоронець Романа Шухевича // Укр. визвол. рух.– Л., 2005.– 3б. 5.– С. 203-208.

189. *Теленчі О. А після нас прийдуть сини... // Молода Галичина. – 2000.– 9 берез.

190. Терещук П. Причинки до долі Р.Шухевича в УВО і ОУН // Визвол. шлях.– 1970.– №10.– С. 1090-1098.

191. Трофим’як Б. Генерал-хорунжий Роман Шухевич – Тарас Чупринка, Провідник ОУН в Україні, Головний командир УПА, революціонер, спортсмен, Гетьманський пластун – СКОБ // Визвол. шлях.– 1998.– №4.– С. 387-390.

192. Фостун С.М. Роман Шухевич – командир УПА // Сурмач.– 1973.– Ч. 1-4.– С. 4-8.

193. Франко П. Полководець // Укр. шлях.– 2000.– 2-8 берез.

194. Холодний В. Чому не розкривають таємницю УПА // Експрес.– 2000.– 11-13 берез.

195. Шанковський Л. Генерал Тарас Чупринка – стратег визвольної збройної боротьби УПА // Визвол. шлях.– 1980.– №10.– С. 1155-1165.

196. Шаповал Ю. Чи розкрито останню таємницю УПА // День.– 2005.– 21 жовт.– С. 18-19.

197. Якимович Б. Роман Шухевич – стратег і тактик повстанської війни // Воля і Батьківщина.– Л., 2005.– № 1-2.– С. 13-22.

---

45. Тимченко Я. Син за батька // Київ. відомості.– 2000.– 24, 31 берез; 14 квіт.

46. Шухевич Ю. Героїзм душі / Розмову записав Й.Лось // Дзвін.– 2003.– №8.– С. 86-94.

47. Шухевич Ю. Юрій Шухевич: „Правда про УПА проторує собі шлях” / Розмову вів Ю.Кріль // День.– 2002.– 10 жовт.

48. Шухевич Ю. Юрій Шухевич: „Тебе Вкраїно, ми не кинем...” / Розмову вела О.Дмитренко // Шлях перемоги.– 1997.– 5 черв.– С. 5.

***

49. З родини Шухевичів: [Про вист. „Родина Шухевичів у фотографіях та документах” в Музеї етнографії та худож. промислу у Львові] // За вільну Україну.– 1991.– 12 жовт.

Командир, революціонер, спортсмен. Молоді роки Романа Шухевича

*Який ще рекорд добудемо – бозна,
Може, переміємо світ...*

Б.–І. Антонич. Пісня змагунів

Французи мають свого Жана Буена, що загинув у Першій світовій війні й ім'ям якого названо найкращий паризький стадіон. За встановлену в його честь нагороду щорічно змагаються найкращі легкоатлети світу. Німці мають свого Руді Гарбіга, що поліг у боротьбі проти більшовиків у Другій світовій війні. Американці мають своїх боксерів-воєнків, що впали на фронті і яким посмертно надано найвищі боксерські відзначення. А ми... Ні одна із націй світу не може зрівнятися тут з українцями. Герой

української молоді, символ українського спортсмена – це не звичайний французький вояк Буен, ані німецький ефрейтор Гарбіг. Український спортсмен, що його ім'я палатиме, як смолоскип, вказуючи шлях наступним поколінням, – не хто інший, а легендарний вождь легендарної армії, вояк, що присвятив всього себе Батьківщині, громадянин, організатор, бойовик, пластун, змагун, спортовий рекордист, український спортсмен генерал „Тарас Чупринка” – Роман Шухевич...

50. Гладкий Я. Пластун-військовик // Б-ка Чорноморця.– 1951.– 5 берез.– С. 4-6.
51. *Гривул Т., Мороз В., Муравський В. Матеріали до пластового мартиролога / Передм. О. Сича.– Л., 2003.– 115 с.
52. Івахнюк А. Роман Шухевич і три пластові обов'язки // Б-ка Чорноморця.– 1951.– 5 берез.– С. 6-8.
53. Квітневий В. У пам'ять Чупринці: (Про Р. Шухевича-пластуну) // Укр. думка.– 1993.– 18 квіт.
54. Кравців Б. Роман Шухевич – пластун // Юнак.– 1967.– №10.– С. 3-4.
55. Кропивницький М. Роман Шухевич – гімназист, спортсмен, пластун // Яворівщина.– 2007.– 8, 22 черв.
56. Липовецький С. Юний Шух // Україна молода.– 2007.– 2 черв.– С. 7.
57. Липовецький С. Юність Шухевича // Україна молода.– 2007.– 15 черв.– С. 17.
58. Лисяк О. Ідеал українського спортсмена – Роман Шухевич // Альманах „Гомону України” на 1960 р.– [1960].– С. 51-55.
59. Немилівський В. Шух-Тур-Пластун.– Торонто: Накладом авт., 1963.– 40 с.
60. Пластун Роман Шухевич // Юнак.– 1970.– №3.– С. 3.
61. Радовський В. Молоді роки Романа Шухевича:

ОУН // Військово-науковий вісник НУ “Львівська політехніка”.– Л., 2004.– Вип.6.– С.61-73.

171. Головний командир УПА // Нафтовик Борислава.– 2001.– 18 лип.
172. Гомівський В. Командир-провідник // Вісн. Розділля.– 1991.– 5 черв.
173. Дем'ян Г. Головний командир УПА генерал-хорунжий “Тарас Чупринка” // Визвол. шлях.– 1997.– №2.– С.243-245.
174. Калниченко В. Чому бояться сказати правду: [Про зв'язок С.Руднева з Р.Шухевичем під час проведення рейду „Від Путивля до Карпат”] // Літ. Україна.– 1999.– 25 берез.
175. Крачило М. Роки запеклої борні // Буковин. віче.– 1997.– 12-16 лип.
176. Кук В. Штаб-квартири головного командира УПА // Сучасність.– 2003.– №3.– С.81-87; Визвол. шлях.– 2002.– №10.– С.25-33.
177. Куфрик Б. Таємниці генерала Чупринки: [Про знайдену криївку в с. Грімно Городоц. р-ну] // Експрес.– 2006.– 8-10 верес.
178. Липовецький С. Перший постріл командира // Шлях перемоги.– 2006.– 18 жовт.
179. Матла З. Безсмертний генерал // Визвол. шлях.– 1970.– №3.– С. 356-358.
180. Мірчук П. Командир армії безіменних // Укр. самостійник.– 1950.– 29 жовт.
181. Пасічник Б. Нескорений командир УПА у Львові // За вільну Україну.– 2001.– 16 січ.
182. Полюга Л. Підпілля: конспіративна хата ген.-хорунжого Тараса Чупринки в Княгиничах // Визвол. шлях.– 1997.– №8.– С. 945-956; №9.– С. 1069-1079; №10.– С. 1207-1217.
183. Попович І. Генерал-хорунжий Роман Шухевич –

С.94, 106, 107, 113, 217, 589, 597-602, 688, 724, 728:
Згадка про Р.Шухевича.

Т.4: Поділля. 1939-1955.– 2004. – 840с.

С.121, 391: Згадка про Р.Шухевича.

Т.5: Наддніпрянина. 1941-1955.– 2005.– 836 с.

С.357-358: Про організацію Р.Шухевичем підпілля в центральних, східних і південних регіонах України.

С.709-711: Довідки Міністерства державної безпеки УРСР про результати боротьби з підпіллям в східних областях України, де фігурує голова Проводу ОУН Р.Шухевич.

С.743: Витяг з протоколу допиту члена ЦП ОУН В.Галаси, в якому згадується Р.Шухевич.

165. Український визвольний рух / Центр дослідж. визвол. руху; Ін-т українознав. ім. І.Крип'якевича НАН України. – Л., 2005.– 240 с. – Із змісту: [Згадка про Р.Шухевича]. – С. 135.

166. Чоповський М. Голгофа Західної України: (Злочинна діяльність окупаційних режимів проти населення західноукраїнських земель та його боротьба за волю і незалежність 1920-1953 рр.) – Л., 1996.– 141 с. – Із змісту: [Про Р.Шухевича]. – С.82, 85, 102, 137-138.

167. Шаповал Ю. Україна ХХ століття: Особи та події в контексті великої історії.– К.: Генеза, 2001.– 560 с. – Із змісту: [Згадка про Р.Шухевича]. – С. 316.

***

168. Бандера С. Друзі українські націоналісти! // Сурма.– 1950.– Жовт.(Ч. 24).– С. 4-6.

169. Бедрій А. Роман Шухевич – Провідник революційної ОУН, 1943-1950 // Визвол. шлях.– 1981.– №1.– С. 12-25.

170. Гаврилів І.О. Роман Шухевич – бойовик УВО-

Герої новітньої історії // Висок. Замок.– 1995.– 5 груд.

62. Содоль П. Гетьманський пластун скоб Роман Шухевич // Пласт. шлях.– 1993.– Ч.1.– С. 26-27.

63. Содоль П. Пластуни у визвольних змаганнях // Пласт. шлях.– 1993.– Ч.1.– С. 24.

64. Цеслів-Ріжко М. З молодих років життя Людини-легенди // Стрийс. вісті.– 2007.– 24 трав.– С.9.

65. Шах С. Львів – місто моєї молодости. Т. 3. – Мюнхен: Християн. голос, 1956. – 361 с.

С. 319: Про вихованця Академічної гімназії, провідника УВР – інженера Р.Шухевича.

Contra spem spero*

„Шухевич ніколи не мав ілюзій щодо того, яка доля на нього чекає. Коли у липні 1944 року Загальний збір УГВР одноголосно обрав його Генеральним секретарем УГВР, він сказав таке: „Ми усі вояки УПА і всі підпільники, зокрема і я, свідомі, що раніше чи пізніше нам доведеться згинуть в боротьбі з брутальною силою. Але запевняю вас,– ми не будемо боятися вмирати, бо вмираючи будемо свідомі того, що станемо добривом української землі. Ця наша рідна земля потребує ще багато добрива, щоб у майбутньому вироста на ній нова українська генерація, яка довершить те, що нам не суджено було довершити...” А ще Роман Шухевич казав: „Я знаю, що згину від ворожої кулі. Старим я не буду ніколи, але я не боюся за наше майбутнє, коли знаю, що наші засуджені сільські хлопці гинуть з окликом: „Хай живе Україна!”

Ірина Козак (із спогадів)

66. 2007 рік Романа Шухевича / Упоряд. В. В'ятрович.– Л.: Медицина світу, 2006.– 16 с.

---

* Без надії сподіваюсь (лат.)

---

67. 2007 рік – рік Романа Шухевича // Яворів. голос.– 2007.– 7 берез.

***

68. Баб'юк Л. Командир Армії Безсмертних // Америка.– 2000.– 25 берез.– С. 13.

69. Базюк Т. Генерал Чупринка знав, що приречений на загибель. Однак боровся до кінця // Висок. Замок.– 2000.– 4 берез.– С. 13.

70. Винницький З. Символ одного покоління // Овид.– 1961.– №3.– С. 18-20.

71. *Витвицький Т. Генерал-хорунжий Тарас Чупринка // Бойків. думка.– 1994.– 15 жовт.

72. Володимир. Чин, саме чин: (Пам'яті Т.Чупринки – Шухевича) // Визвол. шлях.– 1966.– №4.– С. 389-394.

73. Гайвас Я. До портрету Командира // Визвол. шлях.– 1990.– №8.– 943-954; №9.– С. 1088-1096; №10.– С. 1210-1217.

74. Галаса В. Штрихи до портрета Романа Шухевича – Тараса Чупринки // Визвол. шлях.– 2000.– №3.– С. 47-49.

75. Генерал Роман Шухевич.– Мюнхен: Б-ка укр. підпільника, 1966.– 94 с.

76. Генерал Роман Шухевич – „Тарас Чупринка” Головний Командир УПА / Ред.: П.Потічний, М.Посівнич.– Торонто; Л.: Літопис УПА, 2007.– 576 с.– Вступ укр. та англ. мовами.– (Літопис УПА; Т. 45).

77. *Генерал Тарас Чупринка – символ модерного українця // Мазур В. Ми плакали віру у визволення України: Вибр. публіцист. виступи.– Л., 2000.– С. 157-169.

78. Голіят Р.С. Революційний шлях Романа Шухевича // Нац. трибуна.– 1997.– 9 листоп.

79. Грабський В. „Нам не треба боятись, що люди проклянуть нас за жорстокість”: Політ. портр. // Карпат. правда.– 1991.– 15 берез.

---

157. Онишко Л. Катерина Зарицька. Молитва до сина.– Л.: Світ, 2002.– 175 с.

С.67: К.Зарицька – довірена особа Р.Шухевича.

158. ОУН в світлі постанов Великих Зборів, Конференцій та інших документів з боротьби 1929-1955 рр.– [Б.м.], 1955.– 368, [3] с.– (Б-ка укр. підпільника; Ч.1).– Із змісту: [Про Р.Шухевича].– С. 233-241.

159. Панченко О. Крайові позиції та фінанси ОУН і УПА. Допомога українським політв'язням: (із матеріалів одного приватного архіву).– Гадяч: Вид-во “Гадяч”, 2006.– 256 с.

С.20, 23, 24, 26, 32: Про Р.Шухевича, який очолював Бюро Проводу ОУН на українських землях.

С.110, 140: Про головнокомандувача УПА Р.Шухевича.

160. Патриляк І. Роман Шухевич у 1939-1943 рр. // Визвол. шлях.– 2007.– №6.– С. 63-78.

161. Петренко Р. “Омелько”, “Юрко”. Слідами Армії без держави.– К.; Торонто: Укр. видавн. спілка, 2004.– 271с.– Із змісту: [Згадка про Р.Шухевича].– С. 68-69.

162. Прокоп М. Тарас Чупринка і його вплив на сучасну боротьбу // Сучасність.– 1977.– №6.– С. 51-55.

163. Сергійчук В. ОУН-УПА в роки війни: Нові док. і матеріали.– К.: Дніпро, 1996.– 496 с.

С.136: Згадка про Шухевича в листі секретаря ЦК КП(б)У М.Хрущова Й.Сталіну.

С.240: В документі „Склад Державного Правління” Р.Шухевич – 2-ий заступник у військових справах.

164. Сергійчук В. Український здвиг: В 5 т.– К.: Укр. видавн. спілка, 2004.–

Т.1: Закерзоння. 1939-1947.– 2004. - 840с.

С.30, 31, 36, 72: Згадка про Р.Шухевича.

Т.2: Волинь. 1939-1955.– 2004. - 840с.

С.37, 58-60, 344, 410, 415: Згадка про Р.Шухевича.

Т.3: Прикарпаття. 1939-1955.– 2004. - 840с.

-
-
- С.144, 157-159: Згадка про Р.Шухевича.
- С.167: Про співпрацю Р.Шухевича з Ів.Кедюличем (“Чубчик”) в головному штабі Карпатської Січі.
- С.272: Село Бишки Бережанського повіту було важливим осередком підпільної праці, де неодноразово квартирував Р.Шухевич.
- Т.24: Ідея і чин. Орган Проводу ОУН, 1942-1946.– Торонто; Л., 1995.– 590с.
- С.11: 3 травня 1943 р. Р.Шухевич керував ОУН.
- С.528: Схема організаційної побудови вищих клітин ОУН. Голова Бюро – Р.Шухевич (“Тур”).
151. Магас М. Головний провідник ОУН, головнокомандувач УПА, прем’єр Уряду України // Гомін волі.– 1994.– 12 берез.
152. Мечник С. Вивчаймо ворога: Доп., лекції, роздумування та спомини.– Мюнхен: Укр. вид-во, 1989.– 317 с.– Із змісту: [Про Р.Шухевича].– С. 86, 262, 278, 279.
153. Мірчук П. Акт відновлення Української державности: 30 червня 1941 року (його генеза та політичне й історичне значення).– 2-е вид.– Мюнхен, 1953.– 64 с.– Із змісту: [Про Р.Шухевича].– С. 26, 28, 35, 50, 54.
154. Мірчук П. Нарис історії ОУН. Т.1.– Мюнхен; Лондон; Нью-Йорк: Укр. вид-во, 1968.– 639с.: фотогр.– Із змісту: [Про Р.Шухевича].– С. 14, 28, 56, 143, 147, 152, 153, 265, 274, 284, 291, 292, 295, 296, 301, 302, 320, 324, 337, 356, 391, 399, 400, 405, 409, 411, 434, 435, 463, 475, 536, 538, 550, 553, 554, 561, 570, 574, 582.
155. Мірчук П. Роман Шухевич (Ген. Тарас Чупринка): Командир армії безсмертних.– Нью-Йорк; Торонто; Лондон: Т-во колиш. вояків УПА в ЗСА, Канаді і Європі, 1970.– 269 с.: фотогр.
156. Мудрик І. Провісник великої Армії// Яворівщина.– 1993.– 28 січ.

-
-
80. Далавурак С. Легендарний генерал // Буковина.– 1992.– 9 лип.
81. Дем’ян Г. Генерал Тарас Чупринка у творчій спадщині Ярослава Стецька // Визвол. шлях.– 1995.– №10.– С. 1264-1270.
82. Дзира І. Невідомий Роман Шухевич // Ратуша.– 2005.– 21-28 лип.
83. Дудка А. Роман Шухевич “іконопису” не потребує, за нього говорять його діла // Нова ера.– 2006.– 18 жовт. - С.8.
84. Дужий П. Деякі риси характеру Романа Шухевича // Укр. ідея і чин.– 1998.– №1.– С.50-52.
85. Кирилів Я. Головний командир УПА // Галиц. зоря.– 1995.– 2-3 берез.
86. Коваль О. Тарас Чупринка – Шухевич – людина, стратег, політик // Авангард.– 1970.– Ч.2.– С. 83-88.
87. Козак І. З політичного і людського профілю генерала Тараса Чупринки // Здалека про близьке.– Л., 1992.– С. 42-49.
88. Колодій Я. Героїчний син України // Свобода.– 2002.– 19-20 лип.
89. Кравців Б. Людина і вояк // Дзвін.– 1993.– №2-3.– С. 110-116.
90. Крук-Мелодія Б. Роман Шухевич – командир всенародної революційної армії // Визвол. шлях.– 1982.– №3.– С. 283-293.
91. Кузьмович О. Коли Тарас Чупринка був ще Романом Шухевичем // Свобода.– 1999.– 12 берез.
92. Кук В. Скільки не писатимуть про Шухевича – ніколи не буде забагато // Ратуша.– 1993.– 22 лип.
93. Липовецький С. Командир безіменних // Україна молода.– 2007.– 23 черв.– С. 7.
94. Макар В. Роман Шухевич – Чупринка // Альманах „Гомін України” на 1975 р.– [1975].– С. 35.
95. Матла З. Роман Шухевич // Альманах „Гомін

України” на 1971 р.– [1971].– С. 47-55.

96. *Мелодія Гріга, або висока доля Романа Шухевича і гіркі роздуми про неї // Галичина.– 1995.– 16 верес.

97. Осадчук П. Висока доля Романа Шухевича і гіркі роздуми про неї // Кур’єр Кривбасу.– 1995.– №41-42.– С.1-3.

98. Павлів Б. Роман Шухевич // Нац. трибуна.– 1997.– 6 лип.– С.4; Шлях перемоги.– 1997.– 19 черв.

99. Павлів О. Великий син нескореної України // Юнак.– 1985.– №2-3.– С. 5-6.

100. Петрущак М. Людина-легенда // Самбір. вісті.– 1994.– 5 берез.

101. Полтава П. Роман Шухевич – Чупринка // Овид.– 1995.– №4.

102. Полянський О. Роман Шухевич – людина-символ // Мандрівець.– 1996.– №4-5.– С. 67-71.

103. Посівнич М. Нескорений командир.– Торонто; Л.: Літопис УПА, 2007.– 62 с.: іл.; Дзвін. - 2007. - №7. – С.81-93.

104. Посівнич М. Роман Шухевич (1907-1950): Біогр. нарис // Визвол. шлях.– 2004.– №3.– С. 48-53.

105. Рахманний Р. Генерал Тарас Чупринка і проблема самопожертви // Рахманний Р. Роздуми про Україну: Вибр. есеї та статті, 1945-1990.– К., 1997.– С. 656-665.

106. Рахманний Р. Насамперед революційно-визвольна організація. Генерал Тарас Чупринка-Шухевич на тлі Листопадової легенди // Визвол. шлях.– 1987.– №4.– С. 387-401.

107. Ригус І. Командир армії безсмертних // Самбір. вісті.– 1992.– 16 лип.

108. Роман Шухевич: постать на тлі доби Воюючої України / Упоряд. В.Штокало.– Т.: Ідея і чин України, 2005.– 320 с.

109. Роман Шухевич // Нескор. нація.– 1993.– №5.

110. Роман Шухевич: 7 лип. 1907 р. – 5 берез. 1950 р. // Шлях перемоги.– 1993.– 15 трав.

---

145. Кук В. Генерал-хорунжий Роман Шухевич – Головний командир Української Повстанської Армії.– Л.: Медицина світу, 2005.– 88 с.

146. *Кук В. Генерал Роман Шухевич головний командир УПА.– К.: Б-ка українця, 1997.– 110 с.

147. *Кук В. Ставка Проводу ОУН 1943-1945 в Бишках // Шагай І. Село Бишки.– Лондон, 2000.– С. 239-245.

148. *Кучер В. ОУН-УПА в боротьбі за незалежну Україну.– К.: Б-ка українця, 1997.– 103 с.

149. Літопис Нескореної України: Док., матеріали, спогади.– Л.: Просвіта, 1993.– 798с.

С.362: Стаття “Командир-провідник” присвячена Р.Шухевичу.

С.377: 30 червня 1941р. першою увійшла до Львова військова частина “Нахтігаль” під командуванням Шухевича.

С.393: Про зустріч Михайла Мороза, референта Дрогобицького проводу ОУН-УПА з Чупринкою.

С.507: Про перебування Р.Шухевича у 1944-1945рр. в Липівських лісах на Рогатинщині, де був штаб крайового проводу.

С.555: У 1943-1948рр., недалеко від гори Парашка перебував осередок головного проводу ОУН-УПА.

С.571: Згадка про Р.Шухевича.

150. Літопис Української Повстанської Армії/ Відп. ред. Є.Штендера.– Торонто: Літопис УПА, 1980.–

Т.1. Кн.1: Волинь і Полісся. Німецька окупація. - Торонто, 1989.– 255с.

С.28: 21-22 листопада 1943 р. завершилася централізація командування УПА. Головну команду над УПА як колишньої підсоветської України, так і західної перебрав на себе Тарас Чупринка.

Т.12: Третя подільська воєнна округа УПА “Лисоня”: Док. і матеріали.– Торонто, 1989.– 352с.

---

137. Кальба М. Роман Шухевич в ДУН // Укр. ідея і чин.– 1998.– №3.– С. 59-76; За вільну Україну.– 2007.– 27 черв.– С. 8-9.

138. Книш З. Б'є дванадцята: (Спогади й матеріяли до діяння ОУН напередодні нім.–москов. війни 1941р.).– Торонто: Срібна сурма, б.р.в.– 384с.- Із змісту: [Згадка про Р.Шухевича].- С. 184, 188, 189, 195, 196, 282.

139. Книш З. Розбрат. Спогади й матеріяли до розколу ОУН у 1940-1941 роках.– Торонто: Срібна сурма, б.р.в.– 431с. С.40, 42, 43, 65, 70, 71: Згадується Р.Шухевич.

С.92: Список членів першої лісти “Революційного Проводу”, до якого входив Р. Шухевич.

С.96, 98, 110, 111, 132, 166: Згадка про Р.Шухевича.

С.167: Весною 1930 р. Р.Шухевич відмовився від поста заступника Крайової команди УВО у Львові.

С.230, 232, 252, 280, 289, 304: Згадується Р.Шухевич.

140. Колодій Я. Роман Шухевич: людина – символ // Вісті комбатанта. – 2007. – Ч. 2. – С. 20-22.

141. Колянчук О. Генералітет українських визвольних змагань: Біограми генералів та адміралів українських військових формацій першої половини ХХ століття / Ін-т українознав. НАН України.– Л., 1995.– 283с.

С. 269: Біографія Р.Шухевича.

142. Косик В. Україна і Німеччина у другій світовій війні.– Париж; Нью-Йорк; Л., 1993.– 659с.- Із змісту: [Згадка про Р.Шухевича].– С. 82, 148, 152, 153, 155, 355, 383, 413, 414, 434.

143. Крамаренко В. Шухевич – командир українських патріотів // Час Руху. – 2007. – 10 лип.

144. Крохмалюк Р. Заграва на Сході: Спогади й док. з праці у військовій управі „Галичина” в 1943-1945 роках. Т.1.– Торонто; Нью-Йорк: Накладом Братства кол. Вояків 1-ої Упр. Дивізії УНА, 1978.– 351 с.– Із змісту: [Про Р.Шухевича].– С. 14, 40, 41, 77, 90, 92, 279, 285, 286, 288, 290.

---

111. Роман Шухевич (він же Р.Лозовський, Т.Чупринка) // Нова зоря.– 1991.– 20, 27 берез.

112. Роман Шухевич – командир УПА // Укр. слово.– 1999.– 18 берез.

113. Сагайдак В. Роман Шухевич та Степан Бандера вчилися на відмінно: Нові подробиці із життя провідників ОУН // Висок. Замок.– 1997.– 25 квіт.

114. Стасів Б. Роман Шухевич і Українська дивізія “Галичина” // Вісті комбатанта.– 2001.– Ч.3.– С. 55-61.

115. *Стецько Я. Два світи – два символи.– Мюнхен, 1959.– 48 с.

116. Тарас Чупринка – Роман Шухевич – Тур – Р.Лозовський.– Торонто: Ліга визволення України, 1950.– 16 с.

117. Хархаліс Р. Роман Шухевич – символ боротьби і жертвності // Яворівщина.– 1998.– 24 серп.

118. Чалий С. Легенда про генерала // Укр. газ.– 2005.– 10-12 берез.

119. Чемерис П. „Роман Шухевич – командир армії безсмертних” // За вільну Україну.– 1991.– 27 лип.

120. Шкутяк З. За свободу і соборність // Україна молода.– 2007.– 26 січ.– С. 8.

121. Янів В. Шухевич–Чупринка: людина і символ: Доп. на жалоб. акад. в Мюнхені 19 листоп. 1950.– Мюнхен: Молоде життя, 1950.– 16 с.

122. Янів В. Шухевич – Чупринка – символ і людина // Визвол. шлях.– 1955.– №3.– С. 3-12; 1970.– №3.– С. 303-312.

***

123. Чайківський Б. „Фама”. Рекламна фірма Романа Шухевича.– Л.: Медицина світу, 2005.– 102 с.

124. Чорновол І. З історії реклями: Роман Шухевич і фірма “Фама” // Львів. газ.– 2006.– 21-23 лип.

**Роман Шухевич – майстер і стратег
революційної збройної та політичної
боротьби поневоленого народу**

„...У відповідь на дораджування, щоб залишити край і вийти на еміграцію, (Р.Шухевич) говорить такі мужньо-геройські слова: „Хто не може витримати – нехай відійде. Йдіть, не забувайте нас. Ми відступити не можемо. Я залишаюсь там, де мушу бути.”

Д-р Святомир М. Фостун

Вони не могли відступити... І Роман Шухевич не відступав, стаючи на про з одвічним ворогом України. А за командувачем стояли когорти революційних націоналістів, непохитних борців із твердої школи ОУН.

Роман Шухевич був великою індивідуальністю українського революційного руху. Він перемагав час і простір, а дія його поширювалася на всю Україну. Його багаторічний досвід революційної боротьби, хист провідника допомагали йому виходити не раз із найважчих і найнебезпечніших ситуацій. Він відчував глибоку відповідальність за долю багатьох тисяч української молоді, яка в рядах УПА виконувала його накази, боролася і вмирала за великі і святі ідеали.

Розбудовуючи Українську Повстанську Армію, Р.Шухевич застерігав, що „тільки власні сили, а не зовнішні, будуть рішальні тоді, чи здобудемо ми власну державу, чи й далі залишимося в неволі, у становищі колоніальних рабів.”

Чи не прислухатися і нам, сьогоднішнім, до цих слів істинного Революціонера?

125. Бедрій А. ОУН і УПА / Ред. Л.Полтава.– Нью-Йорк; Лондон; Мюнхен; Торонто: Укр. центр. інформ.

служба, 1983.–64 с.: фотогр.– Із змісту: [Про Р.Шухевича].– С. 14, 16, 38, 40-42.

126. Бурнашов Г. Національний полководець, не оцінений нацією / Розмову вів І.Крайній // Україна молода.– 2007.– 26 січ. – С.8.

127. *Бурнашов Г. Операція коду не мала: Про діяльн. УПА та її головнокомандувача Р.Шухевича.– Івано-Франківськ: Просвіта, 1995.– 63 с.

128. *Бурнашов Г. Полководець УПА: Документи.– Івано-Франківськ, 1993.– 150 с.

129. В боротьбі за Українську Державу: Есеї, спогади, свідчення, літописання, док. Другої світ. війни / Ред. М.Г.Марунчак.– Вінніпег: Світ. Ліга Укр. Політ. В'язнів, 1990.– 1294 с.: фотогр.– Із змісту: [Про Р.Шухевича].– С. 35, 51, 55, 425, 1038, 1130.

130. *Васькович Г. Роман Шухевич – провідник повстанських війн.– Мюнхен, 1980.– 66 с.

131. *Дацко В. Зродився він великої години // Батькова Спадщина.– Л., 2003.– С. 96-97.

132. Євген Коновалець та його доба.– Мюнхен: Вид. Фондації ім. Є.Коновальця, 1974.– 1019 с.: фотогр.– Із змісту: [Про Р.Шухевича].– С. 83, 84, 87, 353, 407, 551, 557, 971.

133. З.К. Вони – невмирущі: (Коновалець, Петлюра, Шухевич) // Визвол. шлях.– 1956.– №5.– С. 517-521.

134. Івахнюк А. Роман – Тарас Шухевич // Пласт. шлях.– 1951.– Ч.8.– С. 36-40.

135. Історія одного покоління // Визвол. шлях.– 1970.– №3.– С. 317-322.

136. Кальба М. „Нахтігаль” (Курінь ДУН): У світлі фактів і док.– Денвер: Вид. Дружин Укр. Націоналістів, 1984.– 159 с.: портр.– Із змісту: [Про Р. Шухевича].– С. 17, 19-26, 28, 31, 33, 37, 38, 41, 83, 99, 123, 125, 126, 129, 130, 141, 146.